

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ZVLÁŠTNÍ ZPŮSOBY DOKAZOVÁNÍ
V TRESTNÍM ŘÍZENÍ**

Autor práce: Tomáš Krebs, DiS.
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: Mgr. et Bc. Josef Kříha
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Poděkování:

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu bakalářské práce Mgr. et Bc. Josefovi Kříhovi za metodické vedení práce, za jeho podporu a podnětné rady.

ABSTRAKT

KREBS, T. *Zvláštní způsoby dokazování v trestním řízení : bakalářská práce.* České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2016. 62s. Vedoucí bakalářské práce : Mgr. et. Bc. Josef Kříha.

Klíčová slova: trestní řízení, trestní řád, kriminalistický experiment, prověrka výpovědi na místě, rekognice, konfrontace, rekonstrukce

Bakalářská práce je teoreticky orientovaná. V rámci úvodních navazujících kapitol rámcově analyzuje zvláštní způsoby dokazování v trestním řízení se zaměřením na zájmově reflektovaný institut kriminalistického experimentu, prověrky výpovědi na místě, rekonstrukce, rekognice a konfrontace. Teoretická část bakalářské práce je obohacena o užité a tématicky přílehlivé kazuistiky.

V optice užšího komparativního vzhladu objasňuje vybrané procesuální konsekvence zkoumané problematiky, včetně juristicko – kriminalistického významu zvláštního způsobu dokazování, které je významné pro objasňování trestné činnosti.

ABSTRACT

KREBS, T. *Special Rules of Evidence in Criminal Proceedings : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2016. 62p. Supervisor : Mgr. et. Bc. Josef Kříha.

Key words: investigative experiment, statement verification on side, criminalist recognition, criminal event reconstruction and personal confrontation

Bachelor thesis is theoretically oriented. My Bachelor thesis researches and analyzes all of special methods of a criminal act proving. The special criminalist methods are an investigative experiment, statement verification on side, criminalist recognition, criminal event reconstruction and personal confrontation. My thesis goals to clarify relations of studied issues in praxis. It explains and compares all of methods of proving like a procedure and value of it.

The methods are elaborated theoretically in separate chapters using a specialized criminalist and juridical bibliography. These methods have a special importance as a testimony tool and are plays very important role during criminal act elucidating.

OBSAH

ÚVOD	8
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	10
2 KRIMINALISTICKÝ EXPERIMENT	11
2.1 Právní zakotvení.....	14
2.2 Druhy a význam kriminalistického experimentu	16
2.3 Dokumentace kriminalistického experimentu	21
3 PROVĚRKA VÝPOVĚDI NA MÍSTĚ	22
3.1 Právní zakotvení.....	24
3.2 Příprava a taktika provedení prověrky výpovědi na místě.....	25
3.3 Dokumentace prověrky výpovědi na místě a její hodnocení	27
4 REKOGNICE	29
4.1 Právní zakotvení.....	30
4.2 Příprava rekognice	32
4.3 Taktika provedení rekognice.....	33
4.4 Dokumentace a hodnocení rekognice	35
5 KONFRONTACE	36
5.1 Právní zakotvení.....	37
5.2 Příprava a průběh konfrontace	39
6 REKONSTRUKCE	41
6.1 Právní zakotvení.....	43
6.2 Druhy rekonstrukce.....	44
6.3 Příprava rekonstrukce	45
6.4 Taktické zásady a průběh rekonstrukce	46
6.5 Dokumentace a hodnocení rekonstrukce	49
7 ZHODNOCENÍ A POROVNÁNÍ ZVLÁŠTNÍCH ZPŮSOBŮ DOKAZOVÁNÍ	51
7.1 Prověrka výpovědi na místě a rekognice	52
7.2 Prověrka výpovědi na místě a kriminalistický experiment.....	52
7.3 Prověrka výpovědi na místě a konfrontace	53
7.4 Prověrka výpovědi na místě a rekonstrukce	53
7.5 Rekognice a kriminalistický experiment.....	54
7.6 Rekognice a konfrontace.....	55
7.7 Rekognice a rekonstrukce	55

7.8 Konfrontace a rekonstrukce	55
ZÁVĚR	56
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	58
PŘÍLOHY	60

ÚVOD

Bakalářská práce formou analyticko-syntetizujícího postihu reflektuje zvláštní způsoby dokazování v trestním řízení. Jsou to kriminalistický experiment, prověrka výpovědi na místě, rekonstrukce, rekognice a konfrontace. Tyto způsoby jsou uvedeny v jednotlivých ustanoveních zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**trestní řád**“). Výše zmíněné zvláštní způsoby dokazování byly do trestního řádu zavedeny jeho novelou provedenou zákonem č. 265/2001 Sb., s účinností od 1. ledna 2002.

Před touto novou úpravou nebyly tyto jednotlivé důkazní prostředky výslovně v trestním řádu zakotveny. Byly považovány např. jako zvláštní forma výslechu nebo ohledání. Novela s sebou přinesla přesná pravidla a zásady jejich provádění. Každému z těchto zvláštních způsobů dokazování je věnována část kapitol, ve kterých je popsán jejich způsob využití a postupy provádění. Z teoretického hlediska jsou charakteristické svými zvláštními postupy a metodikou. Dokazování má nezastupitelnou úlohu v procesu rozhodování v trestním řízení, kde zájem veřejnosti na potrestání pachatele trestného činu naráží na jeho základní práva a svobody. Důsledným dokazováním a odhalením pravdy jeho prostřednictvím je zajištěno vydání rozhodnutí, které je v souladu se zákonem a představou spravedlnosti.

Kriminalistika jako interdisciplinární obor zcela nepochybně ovlivnila zákonodárce k zavedení institutu tzv. zvláštního způsobu dokazování v trestním řízení, na který se bakalářská práce soustředí. V této práci jsou popsány rozdíly i společné prvky všech uvedených způsobů dokazování.

Autor bakalářské práce je aktuálně služebně zařazen ve funkci inspektora na obvodním oddělení Policie České republiky v Kralupech nad Vltavou, Územní odbor Mělník, Krajské ředitelství policie Středočeského kraje, kde služební náplň mimo jiné obsahuje z větší části pátrání a ustanovení pachatele majetkové nebo násilné trestné činnosti.

Bakalářská práce se zaměřuje na teoretické postupy a pravidla při realizaci zvláštních způsobů dokazování, zhodnocení jejich významu a přínosu pro trestní řízení. Teoretická část bakalářské práce bude obohacena o situační příklady. V bakalářské práci budou vyhodnoceny informace získané ke všem zvláštním způsobům dokazování a komparativním vzhledem osvětleny kriminalisticko-juristické odlišnosti.

V rámci zpracování bakalářské práce byly využity veřejně dostupné zdroje z odborné literatury v oboru kriminalistiky a trestního práva, jak knižních, tak elektronických. V této práci je uveden význam kriminalistického experimentu, prověrky výpovědi na místě, rekonstrukce, rekognice a konfrontace a zhodnocení jejich přínosu do policejní a kriminalistické praxe. Legislativní aspekty zkoumané oblasti jsou začleněny v rámci jednotlivých kapitol včetně konkrétního využití a postupů podle uvedeného zákona.

Samotný pojem dokazování je dobře vystižen v publikaci K. Svobody: *„Dokazování je právem a procesními zvyklostmi upravený postup soudu a účastníků, jehož účelem je získání poznatků důležitých pro meritorní či jiné rozhodnutí soudu nebo pro další procesní postup soudu nebo účastníků. Soud může získat pro rozhodnutí nebo pro svůj další procesní postup podstatné poznatky i jinak, než dokazováním, pokud tak stanoví zákon.“*¹

¹SVOBODA, K.. *Dokazování*. 1.vyd. Praha, 2009, s. 12.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem bakalářské práce (dále jen „práce“) je rámcově osvětlit a komparativně nastínit rozdílnost jednotlivých institutů zvláštního způsobu dokazování v trestním řízení s odkazem k aplikacím ustanovení § 104a až § 104e trestního řádu uvedeným v páté hlavě, oddílu třetím a zhodnotit jejich samostatné uplatnění a významnost pro kriminalistickou a policejní praxi, jejich nezastupitelnost, zejména pro oblast trestního řízení, kde plní úlohu důkazního prostředku. Práce objasňuje vybrané praxeologické konsekvence zkoumané problematiky.

V práci bude využita metoda synchronní komparace. Veškeré zdroje a informace, které se vztahují k danému tématu, budou čerpány, porovnávány a zhodnocovány z odborné literatury v oboru kriminalistiky a práva a z komentovaných zdrojů trestního řádu. Legislativní aspekty zkoumané oblasti budou začleněny v rámci jednotlivých kapitol. Každý zvláštní způsob dokazování bude detailně popsán ve vlastní části práce, na které budou navazovat oddíly zkoumané problematiky.

Postupně bude v každé metodě uvedena teorie, význam, popř. jednotlivé druhy, jejich postupy a taktika při využívání v praxi. Dále jak probíhá příprava před zahájením realizace jednotlivé metody, její druhy a způsoby dokumentace včetně závěrečného hodnocení. Zohlednění časové náročnosti přípravy jednotlivých metod a materiální potřeby pro zajištění řádného průběhu bez zbytečných komplikací. V práci budou obsaženy některé vzory a náhledy podpůrných dokumentačních materiálů. Dalším cílem práce je zjištění a vzájemné porovnání ucelenosti předem stanovených postupů pro realizaci konkrétní metody.

Ve zkoumané oblasti bude také využita obsahová analýza zjištěných dat a studium různých druhů dokumentů. Široce dostupné literární a internetové zdroje usnadňují shromáždění potřebných informací pro začlenění do všech kapitol v této bakalářské práci. Obsah práce zahrnuje teoretický náhled zkoumané oblasti.

2 KRIMINALISTICKÝ EXPERIMENT

„Experiment (jako prostředek poznání) je způsob zkoumání, při němž za určitého systematického působení na procesy objektivní reality získáváme nový poznatek. Kriminalistický experiment je v základních principech shodný s experimentem v kterékoliv jiné oblasti lidské činnosti.“²

Kriminalistický experiment je metoda, která se využívá v policejní a kriminalistické praxi. Během vyšetřování může někdy dojít k nejasnostem, které mohou zkomplikovat jeho průběh. Proto se rozhodne o provedení této metody, která nejasnosti pomáhá objasnit. Experiment se provádí přímo v místě, kde k události došlo a pokud to okolnosti neumožňují, provede se experiment na jiném místě, kde jsou vytvořeny stejné podmínky. Orgán činný v trestním řízení je přímo účasten na kriminalistickém experimentu.³

Tato metoda se využívá v oblasti kriminalistiky v mnoha způsobech provedení. Jedná se o širokou oblast, kde plní hlavní úlohu zejména jako:

- úkon, kterým se získávají a prověřují informace, které mají vliv na další postup během vyšetřování, např. před zahájením trestního stíhání nebo sdělení obvinění dle § 160 trestního řádu,
- úkon, který je ustanovený zákonem a je prováděn jako zvláštní způsob dokazování dle § 104c trestního řádu,
- součást kriminalistických metod, které jsou prováděny během vyšetřování, např. rekognice, ohledání atd.,
- zvláštní metoda expertízy v kriminalistické oblasti.⁴

Kriminalistický experiment je považován za vědeckou činnost, využívanou v trestním řízení a během vyšetřování, kde hlavním úkolem a podstatou je provádět pokusy v reálných nebo uměle vytvořených podmínkách. V průběhu se můžou podmínky vědomě zaměňovat. Důležitou součástí během pokusu tvoří orgán činný v trestním řízení, který může během pokusu:

- navrhnout a provést vytvoření jiných nebo podobných podmínek než jsou podmínky právě zkoumané a tím prověří nebo potvrdí potřebné informace,

²PORADA, V. A KOLEKTIV. *Kriminalistika*. Brno, 2001, s. 361

³MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 355.

⁴MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 355.

- vytvářet různé varianty během průběhu sledovaného děje,
- rozlišovat a postupně zapojovat rozdílné podmínky do průběhu s tím, že ostatní podmínky zůstanou nezměněny,
- navrhnout a provést zopakování právě provedeného kriminalistického experimentu.⁵

Zvláštnosti a specifika u kriminalistického experimentu se liší od ostatních činností a oblastí jiných experimentů. Tyto rozdíly jsou spatřovány v těchto příkladech:

- kriminalistický experiment je prováděn v reálných běžně dostupných podmínkách na rozdíl od jiných experimentů, které jsou prováděny v laboratořích,
- po provedení kriminalistického experimentu může být výsledek spatřen a vnímán na první pohled, bez potřeby znalostí a dovedností v určitém oboru nebo potřeby zvláštních technologií a pomůcek,
- během provádění experimentu je zapojováno více objektů, podle počtu zkoumaných verzí,
- provedení experimentu nesmí ohrožovat život ani zdraví zúčastněných osob a také nesmí být porušena lidská práva nebo snižování důstojnosti,
- musí být počítáno i s tím, že některé podmínky, které mají nebo mohou mít vliv např. na psychiku, mohou narušit průběh experimentu a ovlivnit jeho konečný výsledek.⁶

Kriminalistický experiment je užívaná metoda během kriminalistické praxe, kde hlavním podstatným úkolem je vytváření a prověřování podmínek a činností, které jsou umístěny na původním reálném místě, popřípadě dle potřeby na jiném místě a v uměle vytvořených podmínkách. Během těchto postupů jsou utvrzovány a prověřovány verze, které vedou k objasnění trestné činnosti. Podle výsledků kriminalistického experimentu lze výsledky rozdělit do částí, které mají význam pro další postupy procesních úkonů:

- experiment prověřil možnosti, jehož konečný výsledek má pouze vliv na další rozhodnutí a postup v trestním řízení,

⁵MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání*. Praha, 2004 , s. 356.

⁶ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání*. Praha, 2004 , s. 356.

- výsledek vyšetřovacího pokusu má hodnotu důkazního prostředku v rámci přípravného řízení,
- výsledek vyšetřovacího pokusu má hodnotu důkazního prostředku u soudu, kdy se jedná o tzv. soudní experiment dle § 104c trestního řádu.⁷

„Jelikož provádění soudního experimentu v české soudní praxi je zatím neobvyklé, lze jako příklad soudního experimentu uvést případ popsáný Hansem Walderem: V trestní věci obžalovaného gynekologa, který byl označen jednou pacientkou jako pachatel trestného činu znásilnění, jehož se měl dopustit v průběhu gynekologického vyšetření, byl před soudem na žádost obhájce proveden experiment za účasti soudního znalce. Experiment spočíval v tom, že na vyšetřovací gynekologický stůl byla umístěna nafukovací plastová figurína představující poškozenou a figurant (stejných tělesných vlastností jako lékař) měl způsobem popsaným poškozenou provést, jak ke znásilnění došlo. Experiment byl prováděn podle výpovědi poškozené, přičemž se v průběhu opakování měnily podmínky. Vzhledem k tomu, že způsobem popsaným ve výpovědi poškozené, ani způsobem obdobným, nebylo možno v žádném případě uskutečnit pohlavní styk, obžalovaný lékař byl zproštěn obžaloby v plném rozsahu.“⁸

Cílem kriminalistického experimentu je ověření získaných informací a případně i získání informací nových.⁹

Často je kriminalistický experiment využíván v případech, kdy je zadáno za cíl potvrzení nebo vyvrácení provedené mechanické činnosti, která nastala v průběhu vyšetřované události. Zjišťuje se tedy věrohodnost popsané činnosti, kterou uvedl obviněný, poškozený nebo svědek.¹⁰

⁷MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 356.

⁸MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 356-357.

⁹ŠÁMAL, P. A KOLEKTIV, *Trestní řád. Komentář. I.+II., 6.vydání.* Praha, 2008, s. 934.

¹⁰FENYK, J., HLAVÁČEK, J., KROULÍK, P. *Krimi servis Hlaváček, služby v oblasti kriminalistiky* [online]. 2008 [cit. 2016-02-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.krimi-servis.cz/?p=105>>.

2.1 Právní zakotvení

Kriminalistický experiment se užívá ve formě samostatného vyšetřovacího úkonu jako vyšetřovací pokus, pod jehož názvem je označován v trestním řádu. Je uveden v hlavě páté – Dokazování, právně zakotven v třetím oddíle – Některé zvláštní způsoby dokazování, pod § 104c – Vyšetřovací pokus. Hlava pátá, ve které je zahrnuto více způsobů dokazování, obsahuje společné obecné ustanovení (§ 89):

„V trestním stíhání je v nezbytném rozsahu třeba dokazovat zejména:

- *zda se stal skutek, v němž je spatřován trestný čin,*
- *zda tento skutek spáchal obviněný, případně z jakých pohnutek,*
- *podstatné okolnosti mající vliv na posouzení povahy a závažnosti činu,*
- *podstatné okolnosti k posouzení osobních poměrů pachatele,*
- *podstatné okolnosti umožňující stanovení následku, výše škody způsobené trestným činem a bezdůvodného obohacení,*
- *okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání.“¹¹*

„Za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení a ohledání. Každá ze stran může důkaz vyhledat, předložit nebo jeho provedení navrhnout. Skutečnost, že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v trestním řízení, není důvodem k odmítnutí takového důkazu. Důkaz získaný nezákonným donucením nebo hrozbou takového donucení nesmí být použit v řízení s výjimkou případu, kdy se použije jako důkaz proti osobě, která takového donucení nebo hrozby donucení použila.“¹²

„Vyšetřovací pokus se koná, mají-li být pozorováním v uměle vytvořených nebo obměňovaných podmínkách prověřeny nebo upřesněny skutečnosti zjištěné v trestním řízení, popřípadě zjištěny nové skutečnosti důležité pro trestní řízení. K provedení vyšetřovacího pokusu se nepřistoupí, jestliže to je vzhledem k okolnostem případu nebo osobě podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného nebo svědka nevhodné nebo lze-li účelu vyšetřovacího pokusu dosáhnout jinak.“¹³

¹¹ ČESKO. Zákon č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, (Trestní řád). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66, s. 63.

¹² ČESKO. Zákon č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, (Trestní řád). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66, s. 63.

¹³ ČESKO. Zákon č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, (Trestní řád). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66, s. 69.

Během provedení kriminalistického experimentu, kterým jsou ověřovány nebo zjišťovány potřebné informace v přípravném řízení, musí být ze zákona přítomna nezúčastněná osoba. Nezúčastněná osoba nesmí mít žádnou spojitost s osobami, které se experimentu zúčastnily, včetně orgánu činného v trestním řízení. Podle okolností, složitosti nebo závažnosti prověřované události, se na místě zajistí přítomnost podezřelého, obviněného, svědka nebo znalce z určitého oboru. Během experimentu nesmí být žádná zúčastněná osoba nucena k provedení určitých úkonů, mají právo odmítnout výpověď.¹⁴

V případě, že se experimentu zúčastní osoba mladší 18-ti let, zajistí se na místě přítomnost pracovníka z oboru sociálně-právní ochrany dětí nebo alespoň jeden z rodičů. Během provedení experimentu musí být postupováno tak, aby nemusel být opakován. Musí být zohledněn psychický či zdravotní stav, věk a procesní postavení dítěte.¹⁵

¹⁴ ČESKO. Zákon č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, (Trestní řád). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66, s. 69.

¹⁵ ČESKO. Zákon č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, (Trestní řád). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66, s. 66.

2.2 Druhy a význam kriminalistického experimentu

Podle toho, jaké okolnosti jsou prováděním kriminalistického experimentu zkoumány, lze rozdělit experiment do dvou druhů:

- experiment, kterým se prověřují situace, ve kterých lze vnímat určitou událost lidskými smysly. Např. zda z určitého místa mohlo být něco viděno nebo slyšeno apod.,
- experiment, který prověřuje, zda je v určitém místě možné udělat nějaký pohyb nebo činnost, např. přeprava břemene nebo fyzicky možný pohyb v místě. Dále zda mohlo být nějakým způsobem ovlivněno smyslové vnímání, např. velký hluk, oslnění světlem nebo zda v průběhu prověřované události mohlo dojít k vytvoření viditelných či neviditelných stop. Podle výsledků provedených kriminalistických experimentů jsou zjištěné informace využité pro další uplatnění v trestním řízení zejména jako:
 - poznatky pro určení dalších vyšetřovacích verzí,
 - prostředek pro prověření určených vyšetřovacích verzí,
 - zjištěný nový důkaz,
 - prostředek pro prověření již získaných důkazů,
 - prostředek pro určení dalších možných způsobů spáchání protiprávního jednání.¹⁶

Prováděním kriminalistického experimentu lze spatřovat mnoho výhod na rozdíl od dalších prověřovacích a vyšetřovacích činností a úkonů. Při provádění kriminalistického experimentu může být použito mnoho různých způsobů postupů, které mohou být dále podle potřeby neomezeně opakovány. Tyto možnosti a podmínky utvrzují prověřované verze a minimalizují omyly a nepřesnosti. Provádění experimentů není závislé na aktivní účasti svědků nebo obviněného, proto se průběh většinou obejde bez problémů a komplikací a nijak neohrožuje postup orgánů činných v trestním řízení.¹⁷

¹⁶MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepracované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 357.

¹⁷MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepracované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 357.

Příprava, taktika postupu a další náležitosti kriminalistického experimentu

V každém prováděném kriminalistickém experimentu jsou zúčastněny osoby, které mají vliv na jeho průběh. Tyto osoby lze rozlišit do několika skupin. Hlavními skupinami jsou: přímí účastníci, nepřímí účastníci a pomocné osoby. Přímí účastníci kriminalistického experimentu jsou osoby, které provádí konkrétní činnost během přípravy i v průběhu postupu různých experimentů. Do této skupiny lze zařadit:

- orgány činné v trestním řízení, (Policie České republiky, Státní zastupitelství, soud),
- osoby, které fyzicky provádějí průběh experimentu nebo osoby, za jejichž podpory a poznatků jsou experimenty prováděny. Jedná se hlavně o svědecké výpovědi, výpovědi poškozených osob a obviněného, pokud někdo z nich neodmítne aktivní účast během provedení experimentu. Přímá účast není povinná. Mohou být za jistých okolností zastoupeni. V případě, že jsou určité vlastnosti osob důležité pro postup během experimentu, tak v tomto případě nemohou být zastoupeni jinými osobami,
- pokud určité osoby odmítnou přímé zúčastnění během experimentu nebo jejich účast není nutná, mohou být v tomto případě k experimentu přizvány jiné osoby, které plní úlohu figurantů. Osoby figurantů se musí co nejméně shodovat se zastoupenými osobami. Důraz je kladen hlavně na určité vlastnosti, např.: výška, váha, věk apod.¹⁸

Nepřímí účastníci experimentu jsou osoby, jejichž přítomnost na místě je vyžadována z důvodu provedení znaleckého posudku, konzultace, kontroly zákonnosti postupu apod. (např. nezúčastněná osoba a obhájce). Pomocné osoby se zúčastní experimentu za účelem zabezpečení určeného místa, střežení eskortované osoby, v případě, že se jedná o osobu zadrženou. Dále na místě provádí dokumentaci celého průběhu. Postup přípravy kriminalistického experimentu je prováděn s ohledem na zjištěné informace a shromážděné podklady. Podle povahy prováděného experimentu jsou doporučeny postupy před samotným provedením. Je potřeba provést opatření před nebo po příjezdu na místo, kde bude experiment proveden. Před příjezdem na místo je zapotřebí zohlednit tyto možnosti:

- vyřešit komplikace, které mohou vzniknout během samotného postupu,

¹⁸MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepracované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 357-358.

- předem určit seznam prověřovaných variant, kterými bylo možné provést činnost, která je experimentem zkoumána,
- určit postupné provedení podle důležitosti,
- určení a zajištění přítomnosti účastníků, kteří jsou na místě vyžadováni,
- zajistit funkčnost a spolehlivost potřebných pomůcek (k uzavření místa, k rádiové komunikaci apod.),

po příjezdu na místo je vhodné provést následující:

- zajistit nerušený průběh a uzavření místa,
- provést na místě úpravy tak, aby co nejvěrohodněji odpovídaly původnímu místu,
- zadokumentovat na místě změny před a po jejich provedení,
- zkonzultovat na místě situaci se znalcem,
- poučit účastníky o průběhu experimentu a seznámit je s jejich úlohami.¹⁹

Každý kriminalistický experiment je originální a jeho postup provedení se pokaždé liší a to hlavně náročností během příprav. Podle potřeby jsou využity jen některé z plánovaných variant. Čím více jsou shodné podmínky při provedení experimentu, tím více je zaručený kladný výsledek. Není vyžadována přesná shodnost podmínek, ale důležitou roli hraje co nejpřesnější shodnost samotného prověřovaného průběhu. Shodnost při reálných nebo uměle vytvořených podmínkách může být zajištěna těmito způsoby:

- neinformovat předem zúčastněné osoby o konkrétní části prověřovaného děje (nepřipravit osobu k reakci, ale vyčkat na reakci samotnou, např. neinformovat v kterém okamžiku bude možné vnímat svými smysly plánovaně vyvolaný pohyb nebo zvuk apod.),
- zajistit shodný čas a klimatické podmínky (denní světlo, noční obloha apod.),
- provést experiment v přesném místě, kde došlo k prověřované události,
- připravit pomůcky a vytvořit podmínky tak, aby shodně odpovídali místu v době prověřované události (ticho, hluk apod.),
- používané předměty by se měli co nejvíce shodovat s originálem,
- průběh činností v místě by měl odpovídat shodně s časovými intervaly.²⁰

¹⁹MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 358.

Experiment může být prováděn tak, že podmínky průběhu jsou úmyslně měněny a upravovány, aby došlo k utvrzení konkrétního postupu a podmínek, které jsou prověřovány. Důvodem těchto změn je přispět k dalšímu rozhodnutí a provedení opatření. Výsledek experimentu může být hodnocen jako kladný právě díky tomu, že změny podmínek měly nebo neměly vliv na danou situaci. Konkrétní výsledek může vést i k provedení dalších činností, které mohou kladně přispět ke sledovanému experimentu. Pokud dojde jen k částečné změně podmínek s tím, že ostatní zůstanou stejné, může toto provedení odhalit přesný nebo přibližný význam ostatních sledovaných podmínek. Opakování provedeného kriminalistického experimentu má význam pro další rozhodování a důkladnější kontrolu průběhu, aby byly co nejvíce vyloučeny pochybnosti, nedostatky a omyly. Orgán činný v trestním řízení je tímto více přesvědčován, že experiment je proveden kvalitně a výsledek není předem připraven. Při jednodušších experimentech není opakování nutné na rozdíl od složitějších experimentů u závažnějších trestných činů, kde je opakování provedení potřebnější a důležitější. Postupy provedení mohou být také rozděleny do několika částí, které mají mezi sebou časové přerušení. Toto přerušení může také vést k detailnějšímu pochopení sledované události v jednotlivých etapách. Hodnocení výsledku provedeného kriminalistického experimentu je provedeno se zaměřením na:

- důvod provedení experimentu s ohledem na prověřovanou událost,
- popis a zdůvodnění určené varianty provedení,
- zdůvodnění potřeby vytvoření podobných podmínek na místě,
- působení změněných podmínek na výsledek experimentu a jak ho nakonec ovlivnily.²¹

²⁰MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepracované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 359.

²¹MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepracované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 360.

Zjištěné výsledky provedeného experimentu mohou být tyto:

- negativní (podmínky na místě prokázaly, že z určitého místa nemohla být provedena určitá činnost apod.),
- pozitivní (během postupu bylo prokázáno, že určitá činnost mohla být za daných okolností provedena).²²

Výsledky a rozhodnutí po zhodnocení získaných informací a poznatků mohou být:

- kategorické - z určitého místa nelze provést určitou činnost, jelikož to podmínky na místě neumožňují) a to i při využití jiných možností a variant,
- možné - provedenými variantami bylo dokázáno, že určitá činnost mohla být provedena, ale tím nejsou vyloučeny i další možnosti přesného postupu.²³

Možný výsledek experimentu prokázal možnost reálného provedení určitých postupů, ale neurčil přesný postup, který je potřebný pro rozhodnutí dalších opatření. Při využití a kombinace dalších možností a získaných poznatků lze poté určit přesný postup, který poté získá důkazní hodnotu.²⁴

Výsledek vyšetřovacího pokusu by měl být rozpoznatelný pouhým okem, měl by být jasný a zřejmý pozorujícím osobám bez nutnosti podrobné interpretace.²⁵

Výstižně je účel vyšetřovacího pokusu formulován následovně: „*Pokud vznikne pochybnost o možnosti nebo nemožnosti existence nějaké skutečnosti, události nebo jevu, o které svědčí určitý důkaz, vzniká nutnost prověření tohoto důkazu experimentální cestou.*“²⁶

²²MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepracované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 361.

²³MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepracované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 361.

²⁴MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepracované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 361.

²⁵CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J. A KOLEKTIV, *Trestní právo procesní.* Praha, 2008, s. 362.

²⁶MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. A KOLEKTIV, *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní.* Praha, 2003, s. 465.

2.3 Dokumentace kriminalistického experimentu

Zadokumentováním provedeného kriminalistického experimentu je zajištěn přehled jeho průběhu a konečný výsledek.²⁷

Hlavní dokument je protokol o vyšetřovacím pokusu (viz. příloha II). Pokud je experiment proveden před zahájením trestního stíhání, sepisuje se úřední záznam o prověřovacím experimentu. Zpravidla je protokol o vyšetřovacím pokusu rozdělen na tři základní části.²⁸

„Úvodní část protokolu má obsahovat kromě obvyklých náležitostí (§ 55 trestního řádu) tyto specifické údaje:

- *důvody provedení experimentu a jeho cíl,*
- *osobní data přímých a nepřímých účastníků experimentu,*
- *poučení účastníků experimentu podle jejich procesního postavení,*

popisná část protokolu obvykle obsahuje tyto specifické údaje:

- *určení bezprostředního místa provedení experimentu, popis situace a podmínek místa, údaje o provedené rekonstrukci místa,*
- *popis podmínek, za nichž byl experiment proveden (uvádí se i podmínky, které se nepodařilo rekonstruovat),*
- *uvedení předmětů použitých v průběhu pokusů (zda byly použity původní předměty, makety, figuríny apod.),*
- *podrobný popis každého pokusu s uvedením jeho účastníků, obsahu činností, průběhu pokusů a získaných výsledků v časové posloupnosti,*

závěrečná část protokolu obvykle obsahuje údaje o využití dalších dokumentačních prostředků (videozáznam, fotodokumentace, plánek), námítky, návrhy, připomínky a vyjádření účastníků k průběhu a výsledkům experimentu a k obsahu protokolu, čas ukončení experimentu a podpisy všech účastníků.“²⁹

Kriminalistický technik je seznámen s celým průběhem experimentu. Provádí po celou dobu video-dokumentaci. Dokumentace je prováděna i při každém opakování experimentu. Na závěr technik zadokumentuje výsledek a hodnocení.

²⁷JELÍNEK, J. A KOLEKTIV, *Trestní právo procesní 3. vydání*. Praha, 2013, s. 297-298.

²⁸MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 361.

²⁹MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 361-362.

3 PROVĚRKA VÝPOVĚDI NA MÍSTĚ

Během vyšetřování trestné činnosti je ve většině případů zapotřebí prověřit výpovědi osob, které se nějakým způsobem zúčastnili na prověřované události. Mezi tyto osoby patří např. svědek a obviněná osoba. Výpovědi těchto osob je potřeba prověřit a potvrdit jejich věrohodnost. Může se stát, že některá z výpovědí může být vymyšlená a nemusí odpovídat průběhu událostí v případě, který prověřuje orgán činný v trestním řízení. Informace z místa a smyšlené informace se od sebe mohou lišit v detailech. Osoba, která byla fyzicky přítomna na místě, zná nebo by měla znát a umět popsat předměty a přesný postup přímo v místě. Důležitá součást prověřované události je známa pouze osobě, která se na místě nacházela. Jedná se například o předměty, kterými byla spáchána trestná činnost a tyto předměty se nachází na skrytém nebo běžně nevyužívaném místě. K prověření těchto informací se využívá metoda prověrky výpovědi na místě. Tato metoda vznikla sloučením již dříve běžně užívaných metod, jako je např. ohledání, rekonstrukce, rekonstrukce apod. Prověrka výpovědi na místě je uvedena jako jeden ze zvláštních způsobů dokazování podle § 104e trestního řádu. Provedením prověrky se prověřuje nejen věrohodnost výpovědi, ale také se upřesňuje a doplňuje. Může mít i vliv na zjištění nových důkazů a informací potřebných k objasnění prověřované události.³⁰

Mezi hlavní zásady prověrky patří:

- Dobrovolnost účasti- osoby, které učinily výpověď, dobrovolně ukážou místa nebo objekty, které mají spojitost s danou výpovědí,
- Iniciativa- osoba vlastním způsobem vyjadřování popisuje a uvádí informace přímo na místě, aniž by do toho bylo zasahováno způsobem, který by vyjadřování negativně ovlivnil,
- Aktivní působení vyšetřovatele- po získání informací v místě od přítomné osoby může vyšetřovatel průběh doplňovat potřebnými dotazy, které mohou ulehčit postup a objasňování,
- účast svědka nebo nezúčastněné osoby- tyto osoby na místě přispějí k zaručení správného postupu a výsledku prověrky.³¹

³⁰MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 340.

³¹MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 341.

Prověrka výpovědi na místě je kriminalistická metoda, která má za úkol přispět k objasnění prověřované události na základě dobrovolné účasti osob, které učinily výpověď. Osoby dále dobrovolně ukážou místa a objekty, které jsou předmětem dokazování. Na těchto místech nebo objektech popíší nebo vysvětlí důležité souvislosti. Vyšetřovatel kriminální policie a vyšetřování je hlavní zúčastněná osoba, která popisovaná místa prověřuje. Porovnává učiněné výpovědi a hledá shody nebo rozdíly přímo na místě. Tento postup je po celou dobu dokumentován. Prověrka výpovědi na místě má za úkol potvrdit nebo získat nové informace. Podobnou metodou je výslech na místě činu, kterým se vyvrací nepravdivá výpověď. Vyšetřovatel požaduje na místě opětovné vyjádření osoby a uvádí získané důkazy, které se neshodují s dříve učiněnou výpovědí. Od této osoby je požadováno vysvětlení, které nějakým způsobem zdůvodní zjištěné neshody. K uvedeným důkazům osoba poskytuje vyjádření přímo na místě, kde se děj měl odehrát.³²

Výpověď může být tímto způsobem postupně upravována jak ze strany vyšetřovatele tak vyslychané osoby. Cílem výslechu na místě je přispět k uznání pochybností. Prověrka výpovědi na místě není náročná na přípravu, ale při samotném provedení může docházet ke komplikacím. Komplikace může způsobit větší četnost prověřovaných míst nebo objektů. Prověřovaná osoba má právo na místě rozhodnout o přerušení nebo ukončení prověrky výpovědi na místě. Z logiky věci vyplývá i fakt, že prověrka se provádí až po dříve provedené výpovědi. Vyslychaná osoba v tomto případě nemůže být zastoupena jinou osobou. Prověrka je prováděna v přípravném řízení nebo v řízení před soudem. Před zahájením trestního řízení může být využita jako neodkladný nebo neopakovatelný úkon.³³

³²MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 341.

³³MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 341.

3.1 Právní zakotvení

Prověrka výpovědi na místě je uvedena v trestním řádu. Nachází se v hlavě páté – Dokazování, právně zakotvena v třetím oddíle – Některé zvláštní způsoby dokazování, pod § 104e – Prověrka na místě. Hlava pátá, ve které je zahrnuto více způsobů dokazování, obsahuje společné Obecné ustanovení (§ 89):

„V trestním stíhání je v nezbytném rozsahu třeba dokazovat zejména:

- *zda se stal skutek, v němž je spatřován trestný čin,*
- *zda tento skutek spáchal obviněný, případně z jakých pohnutek,*
- *podstatné okolnosti mající vliv na posouzení povahy a závažnosti činu,*
- *podstatné okolnosti k posouzení osobních poměrů pachatele,*
- *podstatné okolnosti umožňující stanovení následku, výše škody způsobené trestným činem a bezdůvodného obohacení,*
- *okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání.“³⁴*

„Za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení a ohledání. Každá ze stran může důkaz vyhledat, předložit nebo jeho provedení navrhnout. Skutečnost, že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v trestním řízení, není důvodem k odmítnutí takového důkazu. Důkaz získaný nezákonným donucením nebo hrozbou takového donucení nesmí být použit v řízení s výjimkou případu, kdy se použije jako důkaz proti osobě, která takového donucení nebo hrozby donucení použila.“³⁵

„Prověrka na místě se koná, je-li zapotřebí za osobní přítomnosti podezřelého, obviněného nebo svědka doplnit nebo upřesnit údaje důležité pro trestní řízení, které se vztahují k určitému místu. Na postup při prověrce na místě se přiměřeně užití ustanovení o vyšetřovacím pokusu.“³⁶

³⁴ ČESKO. Zákon č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, (Trestní řád). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66, s. 63.

³⁵ ČESKO. Zákon č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, (Trestní řád). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66, s. 63.

³⁶ ČESKO. Zákon č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, (Trestní řád). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66, s. 70.

3.2 Příprava a taktika provedení prověrky výpovědi na místě

S přípravou prověrky výpovědi na místě se začne v době, kdy je potvrzený souhlas s dobrovolnou účastí při provedení tohoto úkonu od osoby, jejíž dříve poskytnutá výpověď je prověřována a jsou shromážděná a zadokumentovaná další důležitá fakta, materiály a svědecké výpovědi.³⁷

„Na tomto základě je třeba:

- *určit cíl prověrky a úlohy, které má splnit (např. prověřit, zda existuje místo, o kterém vyslýchaný vypovídal a zda se na tomto místě nacházejí popisované objekty),*
- *stanovit dobu provedení (s ohledem na konkrétní vyšetřovací situaci se doporučuje provést prověrku výpovědi na místě buď bezprostředně po výslechu, nebo co nejdříve po výslechu),*
- *stanovit výchozí bod prověrky, orientační a uzlové body prověrky výpovědi na místě (vysvětlení těchto pojmů viz.dále),*
- *stanovit účastníky prověrky a jejich úkoly,*
- *určit způsob a metody dokumentace průběhu a výsledků prověrky,*
- *zajistit prostředky dokumentace a spojení,*
- *rozhodnout o předběžné obhlídce místa prověrky,*
- *provést instruktáž účastníků prověrky.“³⁸*

Postup a taktika prověrky výpovědi na místě se liší podle procesního postavení zúčastněné osoby, která učinila potřebnou výpověď. Výpověď je poskytována od svědka, poškozeného, obviněného apod. Dále jsou odlišnosti na místě upravovány podle místa, podmínek a situace. Před započítím samotné prověrky musí být provedeny formální náležitosti, jako je např. poučení a zadokumentování dobrovolné účasti. Dále následuje sdělení informací, které předcházejí samotnému provedení prověrky. Určí se místo, kde má být prověrka započata. Z tohoto místa by měla být osoba schopna určit další směr postupu. Jedná se zpravidla o místa, která mají přímou návaznost na sled událostí, které jsou prověrkou sledovány a které mají potřebnou důležitost. Není potřebné, aby prověrka začala v příliš vzdáleném místě, kde nemá důležitý význam. Osoba si tímto

³⁷MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 341.

³⁸MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 342.

způsobem sama určí, odkud má začít samotná prověrka výpovědi na místě. Orientačním místem může být nějaký objekt, který zůstane po celou dobu nezměněn. Může se jednat např. o výraznou stavbu, dům apod. Z výchozího místa je postupováno až za osobou. Osoba jde první a není nijak směřována ani jí není nijak naznačováno, co by měla dělat. Osoba sama popisuje místo a uvádí shody nebo změny. Ve svém zájmu může určit nebo popsat důkazy v místě. Dále je vyžadováno, aby označila a ukázala důležitá místa nebo body, které mají souvislost s prověřovanou událostí. Jedná se o místo, kam např. ukryl nebo odhodil zbraň. Orientační bod může být např. pouliční osvětlení, pozemní komunikace, křižovatka apod. Předtím než osoba ukáže tyto místa a body, tak se prověří, zda o nich skutečně věděla předtím, než je mohla při prověrce spatřit. Z tohoto důvodu jsou doporučeny následující postupy:

- na začátku prověrky se začne tím, že osoba popisuje a vypráví děj,
- po uvedených informacích se přistoupí k ukazování a popisování míst a bodů,
- po označení míst a bodů jsou uváděny doplňující dotazy,
- na místě je v některých případech vhodné naznačit popisovanou činnost.³⁹

Pokud se prověrky výpovědi na místě zúčastní víc než jedna osoba, je v tomto případě důležité a žádoucí, aby pohyb v místě ukazovaly osoby samostatně bez přítomnosti ostatních. Během průběhu dochází ke stálému porovnávání s dříve učiněnou výpovědí. V případě, že dojde na místě k situaci, která může narušit nebo zmařit prověřovanou událost nebo pokud osoba již dále odmítne aktivně spolupracovat, ukončí vyšetřovatel prověrku výpovědi přímo na místě.⁴⁰

³⁹MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepracované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 341-342.

⁴⁰MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepracované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 342.

3.3 Dokumentace prověrky výpovědi na místě a její hodnocení

„Základním dokumentem o provedení prověrky výpovědi na místě je protokol. Tento protokol obsahuje obecné náležitosti stanovené v § 55 trestního řádu; specifickými údaji, charakteristickými pro tento úkon, jsou:

- *volná výpověď osoby, jejíž dřívější výpověď je prověřována, k místu a počátku prověrky, jakož i ke změnám na místě prověrky,*
- *údaje k průběhu cesty na místo (pokud výchozí bod prověrky není na místě samém),*
- *popis místa konání prověrky výpovědi na místě,*
- *chování osoby na místě (např. jak se svědek na místě orientoval, co označil apod.),*
- *směr postupu, místa jednotlivých zastavení a způsob označení kriminalisticky významných objektů,*
- *údaje o označených objektech,*
- *údaje o demonstrovaných činnostech,*
- *otázky kladené vyšetřovatelem a odpovědi na ně.“⁴¹*

Průběh postupu prověrky výpovědi na místě je popisován v třetí osobě čísla jednotného. Obsah výpovědi je zaznamenáván v přímé řeči v první osobě čísla jednotného. V případě, že byly pokládány doplňující dotazy, tak následující odpovědi se zaznamenávají doslovně v přímé řeči. V závěru sepisovaného protokolu (viz. příloha I.) se uvedou informace s odkazem na další záznamy úkonů, které byly provedeny současně s uvedenou výpovědí na místě. Např. ohledání označených objektů a budov. Protokol o prověrce výpovědi na místě na závěr podepíše všechny zúčastněné osoby. Průběh prověrky je dokumentován videozáznamem popř. se pořizuje fotodokumentace apod. Kriminalistický technik je poučen a seznámen s celým postupem. Musí vědět o místech, na které je kladen zvláštní důraz. Pokud je prověrka prováděna na špatně dostupném místě nebo na místě se zhoršenými

⁴¹MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 343.

podmínkami, seznámí se technik s místem dopředu. Technik dokumentuje celý procesní úkon.⁴²

Na začátku provede video-dokumentaci z dálky a zaznamená přehledně situaci na místě včetně orientačních bodů. Věnuje hlavní pozornost chování a reakcí obviněného nebo dalších zúčastněných osob. Zaznamenává dále i používané pomůcky a předměty. V případě nezaznamenání nebo nekvalitního zaznamenání důležité části průběhu, navrhne technik vyšetřovateli opakované provedení záběru. Během hodnocení provedené prověrky výpovědi na místě následují tyto činnosti:

- porovnávání shod dříve uvedené výpovědi s poznatky, které byly zjištěny v průběhu prověrky,
- rozhodnout o věrohodnosti výpovědi, která se ve větší míře neshoduje s první výpovědí,
- ověřit, zda postup osoby v místě byl jistý nebo zmatený,
- porovnat, zda zjištěné informace a poznatky z místa na sebe navazují,
- na závěr zhodnotit průběh prověrky, zda byl splněn původní cíl a v jaké míře.⁴³

„Rovněž je nutné zabránit (očekává-li se například nalezení oběti trestného činu - mrtvoly), aby na místo úkonu měli přístup pozůstalí, jakož i novináři nebo veřejnost. Podle okolností případu je potřeba předem připravit účast dalších specialistů (hasičů, záchranné služby, pohřební služby), včetně policejních expertů nebo soudních znalců. Po nalezení mrtvoly je nutné, aby okamžitě následovalo ohledání místa činu.“⁴⁴

⁴²MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 343.

⁴³MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 343.

⁴⁴FENYK, J., HLAVÁČEK, J., KROULÍK, P. *Krimi servis Hlaváček, služby v oblasti kriminalistiky* [online]. 2008 [cit. 2016-02-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.krimi-servis.cz/?p=107>>.

4 REKOGNICE

„Rekognice se koná, je-li pro trestní řízení důležité, aby podezřelý, obviněný nebo svědek znovu poznal osobu nebo věc, případně zvíře a určil tím jejich totožnost.“⁴⁵

Rekognice je využívána v kriminalistické praxi jako metoda znovupoznání v minulosti vnímaného objektu od osoby, která má za úkol identifikovat správný objekt, který hraje určitou roli ve vyšetřovaném případě. Osoba, která svými smysly vnímala zájmový objekt, kterým je osoba, zvíře nebo věc, využije tento obraz uložený v paměti pro účel potřebné identifikace. Při postupu identifikace je předvedeno více objektů postupně negativně nebo pozitivně vyhodnocených. Mezi formy rekognice patří nezastupitelnost. Identifikaci může provést osoba, která ztotožňovaný objekt v minulosti vnímala. Osoba, která objekt již jednou ztotožnila, nemůže být využita při opakované identifikaci z důvodu nově vytvořeného paměťového obrazu ztotožňovaného objektu, který může negativně působit při opakované identifikaci stejného objektu. Opakování lze provést pouze v případě, že osoba při první identifikaci ztotožňovaný objekt neurčí i přesto, že jej poznala. Rekognice se řadí mezi neopakovatelné úkony.⁴⁶

Rekognice může být provedena na objektech přímo v originále nebo na objektech, které jsou zaznamenány na obrazovém záznamu, fotografii nebo v modelovém provedení. Mezi ztotožňované subjekty patří živé osoby, mrtvola či její část, živé nebo mrtvé zvíře, věc movitá nebo nemovitá. Předmětem identifikace mohou být anatomické nebo funkční znaky, např. chůze, hlas apod. Rekognice se provádí buď pouze na jediném objektu, např. identifikace neznámé mrtvoly, nebo na více objektech předváděných najednou, tj. určení konkrétní osoby podle vnějších znaků. Způsob postupného předvedení více objektů se využije při rekognici nemovitostí nebo osob podle funkčních znaků.⁴⁷

⁴⁵FENYK, J., HLAVÁČEK, J., KROULÍK, P. *Krimi servis Hlaváček, služby v oblasti kriminalistiky* [online]. 2008 [cit. 2016-02-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.krimi-servis.cz/?p=104>>.

⁴⁶MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 345-346.

⁴⁷MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 346.

4.1 Právní zakotvení

Rekognice je uvedena v trestním řádu. Nachází se v hlavě páté – Dokazování, právně zakotvena v třetím oddíle – Některé zvláštní způsoby dokazování, pod § 104b – Rekognice. Hlava pátá, ve které je zahrnuto více způsobů dokazování, obsahuje společné Obecné ustanovení (§ 89):

„V trestním stíhání je v nezbytném rozsahu třeba dokazovat zejména:

- *zda se stal skutek, v němž je spatřován trestný čin,*
- *zda tento skutek spáchal obviněný, případně z jakých pohnutek,*
- *podstatné okolnosti mající vliv na posouzení povahy a závažnosti činu,*
- *podstatné okolnosti k posouzení osobních poměrů pachatele,*
- *podstatné okolnosti umožňující stanovení následku, výše škody způsobené trestným činem a bezdůvodného obohacení,*
- *okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání.“⁴⁸*

„Za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení a ohledání. Každá ze stran může důkaz vyhledat, předložit nebo jeho provedení navrhnout. Skutečnost, že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v trestním řízení, není důvodem k odmítnutí takového důkazu. Důkaz získaný nezákonným donucením nebo hrozbou takového donucení nesmí být použit v řízení s výjimkou případu, kdy se použije jako důkaz proti osobě, která takového donucení nebo hrozby donucení použila.“⁴⁹

Rozhodnutí o provedení rekognice se provede v případě, že předmětem dokazování v trestním řízení je důležité, aby podezřelý, obviněný nebo svědek opětovně identifikovali osobu nebo věc, která má souvislost s případem. U realizace musí být přítomna minimálně jedna nezúčastněná osoba. Podezřelý, obviněný nebo svědek poskytnou před provedením rekognice do protokolu informace, které obsahují popis osob nebo věcí, které budou znovu poznávat a také podmínky prostředí. Osoba nebo věc nesmí být žádným z účastníků spatřena předem, jinak by byl výsledek neplatný. Osoba, kterou mají účastníci za úkol identifikovat, musí být předvedena minimálně se třemi dalšími osobami s podobnými tělesnými znaky.

⁴⁸ ČESKO. Zákon č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, (Trestní řád). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66, s. 63.

⁴⁹ ČESKO. Zákon č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, (Trestní řád). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66, s. 63.

Poznávaná osoba si mezi nimi může sama zvolit své místo. Pokud je předmětem identifikace rozpoznání hlasu, hovoří všichni v pořadí, jaké určí poznávaná osoba a hlasy by měly být podobného tónu. V nepřítomnosti poznávané osoby se rekognice provede podle fotografií, mezi kterými se opět nachází poznávaná osoba a minimálně tři další podobné osoby. Stejný postup je proveden při identifikaci předmětů. Rekognici lze provést způsobem, aby se poznávaná osoba nesečkala v přímém kontaktu s poznávací osobou. Zúčastněná osoba mladší osmnácti let je v procesním postavení vedena s utajenou totožností. Po skončení rekognice jsou všechny osoby opětovně vyslechnuty z důvodu ujasnění případných nesrovnalostí.⁵⁰

⁵⁰ ČESKO. Zákon č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, (Trestní řád). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66, s. 68-69.

4.2 Příprava rekognice

Protože se jedná o neopakovatelný úkon, musí být předem pečlivě připraven postup průběhu rekognice. Podle shromážděných materiálů se určí příprava s důrazem na určení identifikačních znaků, aby bylo patrné podle čeho bude poznávací osoba identifikovat zájmový objekt. Dalším důležitým faktorem je navození stejné atmosféry. Osvětlení, vzdálenost, doba vnímání apod. musí být totožná s podmínkami dříve vnímaného objektu. Poznávací osoba musí být schopna tohoto úkonu a musí být patrné, že provedení úkonu nebude mít negativní dopad na její psychiku. Dále se zjišťuje možnost obstarání dostatečného množství objektů stejného druhu, které jsou zapotřebí při skupinové identifikaci. V případě, že by hrozilo nebezpečí poznávací osobě nebo osobám blízkých, zváží je možnost utajeného svědectví podle trestního řádu. Do obsahu přípravy rekognice patří tyto činnosti:

- čas a místo, kde bude rekognice realizována,
- určení ztotožňovaného objektu,
- zajištění shodných podmínek (osvětlení, počasí apod.),
- určení způsobu provedení rekognice,
- určení způsobu předvedení ztotožňovaného objektu,
- zajištění potřebného počtu pomocných objektů stejného druhu,
- zajištění přítomnosti důležitých objektů a jejich příprava na průběh,
- určení, zda bude identifikace provedena před ztotožňovaným subjektem nebo skrytě,
- určení způsobu dokumentace a opatření technických pomůcek,
- seznam osob, které budou při rekognici přítomni (lékař, psycholog, obhájce).⁵¹

Před provedením rekognice jsou všechny přítomné osoby poučeny o právech a povinnostech, jejich úlohou na místě a jsou seznámeny s plánovaným postupem včetně samotného cíle. Rekognice nemůže být použita jako důkaz, pokud se poznávací osoba setká se ztotožňovanými objekty před realizací.⁵²

⁵¹MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 347-348.

⁵²MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 348.

4.3 Taktika provedení rekognice

Mezi základní uplatňovaná pravidla pro taktiku provedení rekognice patří společné předvedení ztotožňovaných objektů. Ke ztotožňovanému objektu se připojí určitý počet objektů se stejnými nebo podobnými znaky. Není přesně stanovený počet nebo rozmezí potřebného množství, ale obecně platí pravidlo, že by se mělo jednat o minimálně čtyři objekty a to v poměru jeden ztotožňovaný na tři přibrané. Přibrané objekty se musí druhově podobat. Objekty se předvedou současně v jedné skupině nebo postupně podle druhu identifikace. Při skupinovém předvedení poznávací osoba musí mít všechny objekty ve stejném zorném poli ve stejné vzdálenosti. U dospělých osob se doporučuje předvedení osmi objektů najednou a u dětí pět. Pokud je poznáváno více ztotožňovaných objektů, rozmístí se po jednom do jiné skupiny, aby nedošlo k usnadnění podmínek rekognice. Pokud je využito pravidlo přibrání tří objektů k jednomu ztotožňovanému, mohla by nastat situace, že by došlo k dezorientaci poznávací osoby, protože by v jedné skupině muselo být dvanáct objektů k poměru tří ztotožňovaných. Umístění jednoho ztotožňovaného objektu v samostatné skupině je v tomto případě žádoucí. Po zakončení identifikace se znovu vyslechne poznávací osoba, aby se vyjádřila ke znakům, podle kterých ztotožňovaný objekt poznala.⁵³

Jednotlivé provedení taktiky rekognice se odlišují podle druhu ztotožňovaného objektu. Při identifikaci živých osob jsou porovnávány anatomické znaky. Doporučuje se na místo rekognice přivést první předváděné objekty, mezi kterými si ztotožňovaná osoba zvolí sama místo. Všechny osoby drží čísla nebo jsou nějakým obdobným způsobem označeni z důvodu lepší orientace a následné dokumentace. Poté se na místo dostaví poznávací osoba, která si v klidu všechny prohlédne a poté označí ztotožňovaný objekt. Předváděné osoby mohou úkon doplnit mluveným slovem nebo pohybem apod. Není přesně určeno jakým způsobem má být provedeno ztotožnění osoby. Může být ústně přímo před ztotožňovanými objekty nebo skrytě většinou za jednocestným zrcadlem např. za přítomnosti obhájce obviněného nebo dalších osob s určitým procesním postavením. Skrytá metoda se

⁵³MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 349.

používá za splněných podmínek ochrany svědka, pokud existuje důvodná obava, že může být provedením úkonu ohrožen život nebo zdraví, popř. psychické trauma.⁵⁴

Při rekognici živých osob podle funkčních znaků probíhá identifikace skrytě tak, aby ztotožňovaná osoba nevěděla o přítomnosti poznávací osoby a ani o jaký přesný poznávací úkon se jedná, protože lze snadno vědomě měnit hlas, chůzi apod. a mohlo by dojít k neúspěšnému pokusu kladné identifikace. Dalším druhem rekognice je identifikace mrtvoly. Poznávacími osobami bývají většinou příbuzní nebo osoby, které dobře znali zemřelého. Průběh identifikace může být ztížen některými změnami tělesných vlastností vlivem přirozené reakce neživého organismu. V tomto případě se počítá s negativními psychickými dopady na poznávací osoby.⁵⁵

Při rekognici movitých věcí se využívá znaků, které jsou dobře známy poznávací osobě. Může se jednat o určitá opotřebení, vlastní úpravy apod. Tyto informace poskytne poznávací osoba v předchozím výsledku a následně jsou porovnány se ztotožňovaným objektem. Může nastat komplikace, pokud poznávací osoba vnímala ztotožňovaný objekt krátkodobě a nedokáže provést správnou identifikaci. U rekognice nemovitých věcí jsou jako první zadokumentovány všechny poznávací znaky a poté se porovnají přímo na místě. Jedná se např. o identifikaci budovy, bytu, pokoje a pod., kde může být poznávacím znakem druh a počet nábytku, barva výmalby, počet oken, druh podlahové krytiny atd.⁵⁶

U všech druhů metody rekognice může být identifikace provedena podle modelů nebo převážně podle fotografií. Využívá se v případech, kdy poznávací osoba se nemůže dostavit z vážného důvodu do místa, kde se nachází ztotožňovaný objekt nebo je podle fotografie identifikována zájmová osoba, která se nachází na neznámém místě a její zastižení nebylo zatím provedeno. Jako u předchozích příkladů se při identifikaci přikládá určitý počet fotografií se stejnými nebo podobnými znaky.⁵⁷

⁵⁴MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 349.

⁵⁵MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 350-351.

⁵⁶MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 352.

⁵⁷MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 352.

4.4 Dokumentace a hodnocení rekognice

Rekognice patří mezi neopakovatelné úkony, proto musí být řádně zabezpečena její dokumentace. Hlavní dokument se nazývá protokol o rekognici. V obsahu tohoto protokolu se uvádějí tyto informace : jméno a příjmení poznávací osoby a její poučení, počet předváděných objektů, popis nebo osobní údaje předváděných objektů, poučení ztotožňované osoby, světelné a hydrometeorologické podmínky, umístění a označení předváděných objektů, popis průběhu rekognice a výsledek rekognice, kde je uvedena popř. neuvedena identifikace konkrétního objektu. Při zpracování správného zhodnocení rekognice jsou využity záznamové nebo obrazové materiály pořízené v jejím průběhu. Výsledek se dále zhodnotí a porovná s dalšími zjištěnými informacemi. Proběhne kontrola správnosti procesního postupu. Hodnocení rekognice je ovlivněno zadokumentovanými informacemi od poznávací osoby před realizací rekognice. Pokud je uvedeno a kladně porovnáno větší množství poznávacích znaků, stane se úkon hodnověrnějším. To samé platí v případě, když více poznávacích osob kladně identifikuje ztotožňovaný objekt.⁵⁸

Při rekognici je využívána paměťová stopa, která vznikne ve vědomí (paměti) člověka. *„Paměťové stopy vznikají zprostředkovaně v paměti člověka pomocí receptorů lidských smyslů (zraku, sluchu, čichu, chuti a hmatu). Nejvíce se v tomto smyslu uplatňují zrak a sluch, tedy skutečnost, co která, konkrétní osoba viděla nebo slyšela.“*⁵⁹

⁵⁸MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 353-354.

⁵⁹STRAUS, J. A KOLEKTIV. *Úvod do kriminalistiky.* Plzeň, 2006, s. 86

5 KONFRONTACE

„Konfrontace je samostatný vyšetřovací úkon, při kterém se tvrzením dvou dříve vyslechnutých osob, postavených tváří v tvář, mají vyjasnit rozpory v závažných okolnostech obsažených v jejich dřívějších výpovědích, jež nelze objasnit jiným způsobem.“⁶⁰

Většinou se jedná o výpověď pachatele a výpověď svědka nebo poškozené osoby a nepodařilo se určit věrohodnost ani jedné výpovědi pomocí jiných metod nebo zajištěných důkazů. Tyto osoby se střetnou tváří v tvář a pomocí jejich vzájemného dialogu se zaznamenávají a vyjasňují určené neshody popř. se zjišťují další informace, které pomohou získat nové důkazy. Realizování metody konfrontace se provádí převážně při soudním líčení, ale lze jí využít i v přípravném řízení, pokud je předpoklad, že kladně přispěje k objasnění vyšetřovaného případu. Konfrontace se nesmí zúčastnit svědek u kterého je utajována totožnost. Osoby mladší 15-ti let se u konfrontace využívají pouze ve výjimečných případech, protože by provedení úkonu mohlo narušit její mravní či duševní vývoj. Konfrontace mladistvého pachatele lze provést pouze v řízení přes soudem určeným pro mládež. Má-li být způsob konfrontace využit v přípravném řízení, musí být dodrženy tyto postupy:

- provedení výslechů osob, které se mají zúčastnit konfrontace,
- zjištění rozporů ve výpovědích u závažných událostí,
- předpoklad, že konfrontace bude mít kladný vliv na objasnění případu,
- pokud nejasnosti ve výpovědích nelze vyřešit jiným způsobem nebo metodou.⁶¹

Metoda konfrontace využívá během realizace psychologického efektu, který nastane, když se proti sobě postaví zúčastněné osoby např. podezřelého a svědka a nastane ústní konfliktní dialog. Musí se počítat i s rizikem, že pravdivě vypovídající osoba může pod psychickým nátlakem v průběhu změnit výpověď na nepravdivou. Další nepříznivá situace může nastat, když se střetnou dvě osoby, které vypovídají nepravdu a konfrontací tuto nepravdu sjednotí.⁶²

⁶⁰PORADA, V. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň, 2007, s. 257.

⁶¹MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 337.

⁶²MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 337-338.

5.1 Právní zakotvení

Konfrontace je uvedena v trestním řádu. Nachází se v hlavě páté – Dokazování, právně zakotvena v třetím oddíle – Některé zvláštní způsoby dokazování, pod § 104a – Konfrontace. Hlava pátá, ve které je zahrnuto více způsobů dokazování, obsahuje společné Obecné ustanovení (§ 89):

„V trestním stíhání je v nezbytném rozsahu třeba dokazovat zejména:

- *zda se stal skutek, v němž je spatřován trestný čin,*
- *zda tento skutek spáchal obviněný, případně z jakých pohnutek,*
- *podstatné okolnosti mající vliv na posouzení povahy a závažnosti činu,*
- *podstatné okolnosti k posouzení osobních poměrů pachatele,*
- *podstatné okolnosti umožňující stanovení následku, výše škody způsobené trestným činem a bezdůvodného obohacení,*
- *okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání.“⁶³*

„Za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení a ohledání. Každá ze stran může důkaz vyhledat, předložit nebo jeho provedení navrhnout. Skutečnost, že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v trestním řízení, není důvodem k odmítnutí takového důkazu. Důkaz získaný nezákonným donucením nebo hrozbou takového donucení nesmí být použit v řízení s výjimkou případu, kdy se použije jako důkaz proti osobě, která takového donucení nebo hrozby donucení použila.“⁶⁴

Konfrontace je využita v případě, že nastanou vážné rozpory mezi výpověďmi. Většinou se jedná o výpověď obviněného a svědka. Uvedené osoby se setkají na jednom místě v přímém očním kontaktu. Předtím, než se zahájí konfrontace, musí být se zúčastněnými osobami sepsán protokol. Na začátku začíná první osoba ústně popisovat druhé osobě své tvrzení, které se liší od jejího tvrzení. Přímou řečí je hovořeno o konkrétních rozporech ve výpovědích. Kdokoliv z nich může uvádět nové informace, které by mohly rozpory vysvětlit. Osoba mladší osmnácti let se konfrontace zúčastňuje pouze výjimečně u závažných případech, u kterých je kladen velký důraz na objasnění. V případech trestné činnosti v sexuální

⁶³ ČESKO. Zákon č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, (Trestní řád). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66, s. 63.

⁶⁴ ČESKO. Zákon č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, (Trestní řád). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66, s. 63.

oblasti také nesmí být přizván. Svědek s utajovanou totožností se též nesmí zúčastnit. Konfrontace se provádí přímo při soudním řízení. V přípravném řízení se provádí výjimečně, pokud její uskutečnění výrazným způsobem přispěje k objasnění případu a nelze využít jiný způsob.⁶⁵

⁶⁵ ČESKO. Zákon č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, (Trestní řád). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66, s. 68.

5.2 Příprava a průběh konfrontace

Do přípravy konfrontace patří zahrnutí seznamu úkolů, které jsou předem důkladně zváženy. Jedná se o tyto úkoly:

- určení cíle konfrontace a uvedení konkrétních otázek,
- otázky, které se týkají vyjasnění rozporů,
- určení osoby, která se první vyjádří k zadaným dotazům,
- poučit a připravit poškozenou osobu nebo svědka na setkání s podezřelým,
- stanovení okamžiku realizace konfrontace,
- rozmístit vhodně zúčastněné osoby, aby byli v přímém očním kontaktu.⁶⁶

Po ukončení přípravy následuje průběh konfrontace. Všichni přítomní jsou poučeni o svých právech a povinnostech včetně určení v jaký mají mezi sebou vztah. Potom jsou pokládány dotazy tak, aby byly osoby v očním kontaktu. První osoba se vyjádří k zadané otázce a druhý se poté vyjádří k tomu co slyšel. Vyjádření buď potvrdí nebo vyvrátí a podle situace uvede případně svoji verzi, ke které se opět druhá osoba vyjádří. V průběhu nebo na konci zadaných otázek mohou obě zúčastněné osoby navzájem pokládat své vlastní dotazy k danému případu a stejným způsobem se k nim vyjadřovat. V případě narušení průběhu, může být rozhodnuto o ukončení konfrontace. Předpokládá se aktivní iniciativa všech zúčastněných osob během realizace z důvodu lepšího nasměrování a vyjasnění rozporů ve výpovědích, protože mají lepší objektivní přehled o situaci. Na rozdíl od vyslychající osoby, která pracuje pouze s nashromážděnými informacemi a která nedokáže tak rychle reagovat na vzniklou situaci v průběhu konfrontace.⁶⁷

Vyslychající osoba v průběhu zadávání dotazů důkladně sleduje obě osoby a poznamenává si jejich rychlost reakce, váhání a nerozhodnosti při odpovědi, což pomůže lépe určit věrohodnost. Sledování osob nesmí být přerušeno dokud konfrontace nebude ukončena nebo přerušena, aby mohlo být včas reagováno na situaci, při které se můžou osoby navzájem domlouvat nebo se fyzicky napadnout. Předpokládá se i aktivní účast vyslychající osoby, která je po celou dobu v nadřazeném postavení. Nesmí se stát, že některá z osob se do této pozice místo ní

⁶⁶MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 338.

⁶⁷MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 338-339.

dostane, což by mohlo vést k negativním dopadům na výsledek konfrontace. Zároveň vyslychající osoba po celou dobu provádí analýzu nově získaných informací z odpovědí. O konfrontaci se sepíše protokol. Záznam se píše přímou řečí doslovně. A to jak uvedené dotazy, tak i odpovědi, které by se měly zpravidla pozměnit v grafickém provedení z důvodu lepšího přehledu. Poznávají se neverbální projevy, chování, které mohlo vést k narušení konfrontace, apod. Pokud je konfrontace provedena v přípravném řízení, nikoliv před soudem, doporučuje se pořádat videozáznam, který se přiloží ke spisovému materiálu.⁶⁸

„Závěrem pojednání o konfrontaci upozorňujeme na novou úpravu konfrontace v případě mladistvého obviněného v ustanovení § 57 odst. 2 zák. č. 218/2003 Sb. Tento úkon je v případě těchto obviněných možno provést jen výjimečně, a to až v řízení před soudem pro mládež.“⁶⁹

⁶⁸MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepracované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 339.

⁶⁹FENYK, J., HLAVÁČEK, J., KROULÍK, P. *Krimi servis Hlaváček, služby v oblasti kriminalistiky* [online]. 2008 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.krimi-servis.cz/?p=103>>.

6 REKONSTRUKCE

Rekonstrukce se využívá v kriminalistické praxi v případě, že v zájmu řádného objasnění určitého případu je zapotřebí vytvořit vhodné podmínky, které se úplně nebo částečně shodují se situací, která v minulosti nastala a je součástí vyšetřovaného případu. Může se jednat o materiální objekt nebo událost, které jsou řádně zadokumentovány jako stopa nebo důkaz formou výpovědi nebo fotodokumentace a již je nelze předvést v originální podobě. Z tohoto důvodu se využije metoda rekonstrukce, aby mohly být obnoveny nebo nahrazeny například zničené materiální objekty nebo předvést konkrétní situaci nejlépe přímo na totožném místě. Lze nastolit časovou posloupnost jednání a pohybu osoby pachatele, změnu na materiálním objektu apod. Těmito vytvořenými kopiemi se přeneseně zkoumají originály a pomáhají k zajištění lepšího přehledu rekonstruovaného místa nebo události. Kopie se modelují podle vlastností popsaného originálu a v trestním řízení mohou být nahrazeny a použity jako originál. S jejich pomocí, jakožto důkazního prostředku, jsou získávány důkazy nové.⁷⁰

„Kriminalistická rekonstrukce je specifická metoda kriminalistické praktické činnosti spočívající v obnovení kriminalisticky relevantních hmotných objektů, situací a skutkových okolností nebo jejich podstatných vlastností na základě údajů a faktů shromážděných ve vyšetřované věci s cílem jejich bezprostředního zkoumání, prověření a získání nových poznatků majících důkazní význam nebo taktickou hodnotu.“⁷¹

Rekonstrukce může i nemusí být provedena s aktivní podporou osob, které mají vztah k originálu nahrazeného kopií nebo k původnímu průběhu rekonstruované události. Jedná se o obviněného, svědka, poškozené osoby a další. Rekonstrukce může být použita přímo jako samostatný důkazní prostředek nebo jako podpůrnou součást jiné metody, např. při rekognici nebo kriminalistickém experimentu. Také může být využita jako pomocný prostředek úkonů jiného charakteru. Příkladem může být zjišťování totožnosti neznámé mrtvolky, nebo pro pochopení složitých situací v zadokumentovaných výpovědích nebo lepší orientaci na místě činu apod. Vývojem informačních technologií se v dnešní době začíná více začleňovat do praxe

⁷⁰MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepracované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 363.

⁷¹MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepracované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 363.

metoda počítačových animací, ve kterých lze rekonstrukci vytvořit v 3D programu. Výsledek rekonstrukce může posloužit jako: důkazní prostředek, prověření nashromážděných informací, nasměrování dalšího postupu ve vyšetřování, materiál pro pomoc při pátrání, prostředek identifikace a nebo pro provedení některých expertíz. Rekonstrukce se svými postupy podobá činnosti restaurování. Rozdíl je, že při restaurování, např. očištění a úprava mrtvoly pro lepší identifikaci, se neprovádí její další zkoumání ani navazující úkony.⁷²

„Rekonstrukce bývá někdy zaměňována s vyšetřovacím pokusem, v kriminalistické praxi se však oba úkony vhodně doplňují a v mnoha případech realizují de facto současně. Je tomuto tak proto, že cíle obou těchto důkazních prostředků jsou podobné a někdy i shodné. Rozdíl mezi nimi spočívá v metodě, tedy v tom, že rekonstrukcí se obnovuje situace, skutkové okolnosti nebo předměty ve vztahu k spáchání trestného činu, kdežto při vyšetřovacím pokusu dochází k experimentálnímu, často mnohonásobnému vytváření a opakování možností a podmínek, za nichž byl čin spáchán. Na postup při rekonstrukci se přiměřeně užijí ustanovení o vyšetřovacím pokusu (§ 104d odst. 2).“⁷³

⁷²MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 364.

⁷³FENYK, J., HLAVÁČEK, J., KROULÍK, P. *Krimi servis Hlaváček, služby v oblasti kriminalistiky* [online]. 2008 [cit. 2016-02-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.krimi-servis.cz/?p=106>>.

6.1 Právní zakotvení

Rekonstrukce je uvedena v trestním řádu. Nachází se v hlavě páté – Dokazování, právně zakotvena v třetím oddíle – Některé zvláštní způsoby dokazování, pod § 104d – Rekonstrukce. Hlava pátá, ve které je zahrnuto více způsobů dokazování, obsahuje společné Obecné ustanovení (§ 89):

„V trestním stíhání je v nezbytném rozsahu třeba dokazovat zejména:

- *zda se stal skutek, v němž je spatřován trestný čin,*
- *zda tento skutek spáchal obviněný, případně z jakých pohnutek,*
- *podstatné okolnosti mající vliv na posouzení povahy a závažnosti činu,*
- *podstatné okolnosti k posouzení osobních poměrů pachatele,*
- *podstatné okolnosti umožňující stanovení následku, výše škody způsobené trestným činem a bezdůvodného obohacení,*
- *okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání.“⁷⁴*

„Za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení a ohledání. Každá ze stran může důkaz vyhledat, předložit nebo jeho provedení navrhnout. Skutečnost, že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v trestním řízení, není důvodem k odmítnutí takového důkazu. Důkaz získaný nezákonným donucením nebo hrozbou takového donucení nesmí být použit v řízení s výjimkou případu, kdy se použije jako důkaz proti osobě, která takového donucení nebo hrozby donucení použila.“⁷⁵

Rozhodnutí o realizaci metody rekonstrukce je provedeno v případě, že předmětem dokazování je ověření okolností spáchaného trestného činu a je zapotřebí znovu obnovit stejnou situaci. Koná se z důvodu ověření věrohodnosti výpovědi podezřelého, obviněného, poškozeného nebo svědka a jiným způsobem nelze výpovědi ověřit. Postup je částečně totožný s kriminalistickým experimentem.⁷⁶

⁷⁴ČESKO. Zákon č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, (Trestní řád). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66, s. 63.

⁷⁵ČESKO. Zákon č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, (Trestní řád). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66, s. 63.

⁷⁶ČESKO. Zákon č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, (Trestní řád). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66, s. 69.

6.2 Druhy rekonstrukce

Rekonstrukce je využita podle charakteru vyšetřované události. Existují čtyři hlavní druhy, mezi které patří: rekonstrukce místa, předmětů, lidských znaků a průběhu událostí. Nejvíce užívanou metodou je rekonstrukce místa činu. Většinou je zrekonstruována počáteční nebo konečná podoba místa události. V této podobě se zachycuje průběh jednání pachatele a zjišťují se případné nastalé změny na rekonstruovaném místě. Může se jednat o místo činu nebo místo, kde byl zajištěn předmět důležitý pro trestní řízení. Při rekonstrukci předmětů jsou obnovovány do původního stavu listiny, dokumenty a další věci, které byly za různých okolností úplně nebo částečně poškozeny a mají důležitý význam v trestním řízení. Jako příklad je zjištění obsahu listiny nebo uvedení do původní podoby použité výbušniny. Rekonstrukce lidských znaků lze chápat jako identifikace vnější podoby člověka, jeho tělesných a obličejových rysů. Využívá se především při pátrání po osobě pachatele. Pomocí získaných informací např. od svědka, je sestaven tzv. skládaný portrét, v dnešní době se již využívá počítačový program Poridos.⁷⁷

Určení totožnosti neznámé mrtvoly nebo kosterního nálezu je ztíženo vlivem stavu rozkladu a špatných nebo žádných zachovaných rysů obličeje. V tomto případě se provede plastická rekonstrukce lebky, v dnešní době opět za pomoci počítačových programů. Při rekonstrukci tělesných znaků se převážně využije figurína, na které jsou zachyceny tělesné rozměry a hmotnost. Figurínu lze použít jako pomocný materiál např. u kriminalistického experimentu. Rekonstrukce událostí lze provést buď na stejném místě nebo ve virtuální podobě pomocí počítačové animace. Demonstruje se opakovaný děj pachatele, svědka nebo jiných zúčastněných osob a tímto opakováním navodí co nejpřesněji situaci, pomocí které mohou být získány další potřebné informace nebo důkazy pro trestní řízení. Účast všech osob na rekonstrukci, s daným procesním postavením, je dobrovolná. Rekonstrukce se nejčastěji využívá při vyšetřování trestného činu vraždy, sebevraždy nebo jiných nešťastných náhod.⁷⁸

⁷⁷MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 365.

⁷⁸MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 366-367.

6.3 Příprava rekonstrukce

Rekonstrukce se zpravidla provádí na konci vyšetřování a je kladen velký důraz na řádnou přípravu. Všechny zjištěné informace a důkazy se důkladně zanalyzují a poznamenají se nedostatky a rozpory, které je potřeba vyjasnit. Poté se začlení do stanovených cílů rekonstrukce. Provedením této metody se kromě ověření věrohodnosti již získaných důkazů, zjišťují informace a důkazy nové. Dále se určí v jakém časovém úseku bude rekonstrukce provedena a na jakém místě. Poznamená se seznam potřebných předmětů a nástrojů včetně množství a druhu dokumentační techniky. Uvedou se všichni účastníci rekonstrukce, např.: podezřelý, poškozený, svědek, znalec, obhájce a další. Příprava obsahuje také časový harmonogram a posloupnost jednotlivých činností. *„Příprava rekonstrukce trestného činu pokračuje i bezprostředně po příjezdu na místo provedení rekonstrukce a je do ní třeba zahrnout zejména:*

- *zajištění místa rekonstrukce před vstupem nepovolaných osob,*
- *orientační ohlídku místa činu,*
- *provedení rekonstrukce počáteční struktury místa činu,*
- *dokumentaci výchozí situace před provedením rekonstrukce,*
- *konzultace s odborníky zejména k podmínkám rekonstrukce a k jejich případnému vlivu na objektivnost průběhu a výsledků rekonstrukce,*
- *zajištění přítomnosti nezúčastněné osoby, tzv. svědka úkonu,*
- *instruktáž účastníků rekonstrukce trestného činu,*
- *zabezpečení ostrahy obviněného.“⁷⁹*

Uvedené postupy a opatření jsou uvedené ve všeobecné teoretické rovině a patří do základního obsahu přípravy rekonstrukce. Každý případ je jiný a vyžaduje méně nebo více důkladnou přípravu, která se může lišit především v množství a druhu pomocného materiálu.⁸⁰

⁷⁹MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 367.

⁸⁰MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 367.

6.4 Taktické zásady a průběh rekonstrukce

Vedoucí prováděného úkonu rekonstrukce je pouze jeden. Všichni ostatní zúčastněné osoby jsou podřízeni vedoucímu po celou dobu od začátku až do konce. Zodpovídá za dodržování postupů podle zákona a zároveň dohlíží na dodržování lidských práv a důstojnosti. Celý průběh a postup řídí sám a pokyny předává podle potřeby všem účastníkům. Pokládá sám všechny doplňující dotazy a konzultuje získané informace s přítomnými odborníky z oboru nebo se znalci. Určuje způsoby dokumentace všech dílčích částí rekonstrukce. Hodnotí a porovnává nově získané informace s poznatky a důkazy, které jsou součástí spisového materiálu k tomuto případu. Musí neustále být připraven reagovat na nepříznivé situace a podmínky, které mohou během průběhu nastat. Před ukončením rekonstrukce požádá přítomné zúčastněné osoby, hlavně znalce, obhájce apod., aby se k průběhu a výsledku vyjádřily.⁸¹

Pokud chce znalec nebo obhájce pokládat dotazy svědkovi nebo obviněnému v průběhu rekonstrukce, musí to provést prostřednictvím vedoucího. Aby mohla být rekonstrukce řádně a úspěšně provedena, musí být zajištěno dostatečné množství dříve získaných věrohodných poznatků a důkazů, podle kterých je odůvodněna potřebnost a shodnost materiálního zabezpečení k simulaci původní porovnávané události. Rekonstrukce se provádí na konci vyšetřování a měla by být co nejpřesnější představa o srovnávané události. V průběhu se dále počítá s dobrovolné účasti obviněného, který může volně a nepředvídatelně popisovat a předvádět činnosti na místě. Z tohoto důvodu musí být brán zřetel na ostražitost ze strany účastníků, kteří mají na starost zabezpečení průběhu. Může se stát, že se obviněný pokusí o útěk nebo sebevraždu nebo se pokusí způsobit újmu na zdraví zúčastněným osobám. Pomůcky a makety, např. nůž, by měly být vyrobeny z vhodných materiálů, aby nedošlo k případnému ohrožení zdraví účastníků. V případě, že se zúčastňuje více obviněných ve stejném případě, oddělí se a provádějí úkon samostatně. Vedoucí zváží počet prizvaných účastníků, který by měl být co nejnižší. Lépe a přehledněji se provádí organizace a snižuje se negativní psychické působení na přítomné osoby.⁸²

⁸¹MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 367.

⁸²MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 368.

Zohledňuje se i místo prováděného úkonu. Může se jednat o velký otevřený prostor nebo malou místnost. „Vedle orgánu činného v trestním řízení se rekonstrukce trestného činu účastní:

- osoby, které se mají aktivně podílet na rekonstrukci trestného činu svým jednáním (obvykle jde o osoby obviněné, nelze vyloučit možnost provedení rekonstrukce se svědkem nebo poškozeným),
- osoby nezúčastněné, tzv. svědci úkonu,
- figuranti, kteří zastupují při rekonstrukci např. oběť nebo spolupachatele,
- osoby pomocné, které např. zajišťují uzavření místa rekonstrukce trestného činu, strážení obviněného, pořizují dokumentaci atp.,
- znalci a jiní odborníci,
- obhájci,
- případně státní zástupce, orgán péče o mládež atp.⁸³

U zúčastněných osob se předpokládá ponechání volného působení při popisu a následné realizaci průběhu události. Zamezí se tím nepříznivého ovlivňování od ostatních osob. Po celou dobu je průběh kontrolován a porovnáván vedoucím rekonstrukce. Pokud se realizuje průběh události, který je ovlivněn konkrétními a specifickými vlastnosti určitého místa, je v zájmu, aby toto místo bylo ponecháno v původním provedení na stejném místě. Jako příklad lze uvést, že událost, která se odehrála ve sklepních prostorech nebo v malé místnosti, nemůže být nahrazena velkým sálem. Podobný stav může nastat, pokud na původním místě, kde je rekonstrukce prováděna, nastaly velké změny, které v době vyšetřované události na tomto místě nebyly. Světelné nebo meteorologické podmínky musí být zachovány pouze v případě, že mají důležitou úlohu pro správné provedení a zachování věrohodného výsledku rekonstrukce. Rekonstrukce začíná řádným seznámením všech zúčastněných osob s cílem rekonstrukce. Zájmová osoba se vyjádří ke shodnosti vytvořených podmínek. Následuje vysvětlení z jakého důvodu a jak se na místo dostal a kdo další se na místě nacházel. Ústní popis je doprovázen pohybem v místě. Předvádí všechny činnosti na místě tak, jak se postupně odehrály a jejich provedení vysvětluje. Popisuje pohyb a činnosti dalších osob, které se na místě nacházely. Osoby jsou nahrazeny figuranty a jedná se o popis činnosti obviněného,

⁸³MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepřacované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 369.

poškozeného nebo svědka. Takto jsou postupně rekonstruovány situace a činnosti tak, jak se odehrály v době vyšetřované události. Osoba, která událost popisuje a zároveň jí sleduje, může v průběhu upřesnit nebo pozměnit svojí dřívější výpověď, protože se jí můžou postupně vybavovat detaily, na které předtím zapomněl. Může i nastat situace, kdy vypovídající osoba na místě rekonstrukce upozorní na předměty, které mají spojitost s vyšetřovanou událostí a dosud nebyly zajištěny, nebo může uvést další místo dílčí části události. V tomto případě se doporučuje rekonstrukci přerušit, prověřit, zajistit a zadokumentovat nově zjištěné předměty nebo informace a poté pokračovat dál. V závěru má možnost znalec, obhájce nebo další osoby, položit doplňující otázky vypovídající osobě.⁸⁴

Vypovídající osoba sama demonstruje činnost ostatních původních účastníků trestného činu, nebo na základě jeho výpovědi jsou vedoucím rekonstrukce instruováni figuranti k předvádění těchto činností.⁸⁵

⁸⁴MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepracované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 369-370.

⁸⁵PROTIVÍNSKÝ, M., KLVANA, K. *Základy kriminalistiky*. Praha, 2007, s. 94

6.5 Dokumentace a hodnocení rekonstrukce

O celém průběhu rekonstrukce se sepíše příslušný protokol. V úvodní části protokolu jsou obsaženy předem stanovené náležitosti. Jako hlavní výčet prvotních údajů mohou být jako příklad uvedeny tyto informace:

- *„na základě jakých informací je rekonstrukce prováděna a jaký je její cíl,*
- *Seznam použitých maket, věcných důkazů a jiných předmětů použitých při rekonstrukci,*
- *Prohlášení o dobrovolnosti účasti obviněného na úkonu,*
- *Přesné vymezení místa provedení rekonstrukce trestného činu, času započetí úkonu,*
- *Vyjádření ke shodnosti podmínek místa rekonstrukce trestného činu (pokud byla provedena rekonstrukce místa činu, údaje o jejím provedení).“⁸⁶*

V úvodní části protokolu se popíše co nejjednodušeji průběh a výsledek provedené rekonstrukce. Uvedou se jednotlivé části průběhu, pokud byly něčím významné a dále celkový popis provedených činností tak, aby byly srozumitelné a navzájem na sebe navazovaly. Pokud vypovídající osoba doprovázela průběh svým vlastním výkladem, tak se zaprotokoluje v původním znění. Celkové položení otázek i s odpověďmi je zaneseno do protokolu též v původním znění. Týká se to i nově zjištěných informací popř. nově zajištěných důkazů. V závěrečné části protokolu jsou poznamenány další návrhy, připomínky účastníků rekonstrukce, čas zakončení úkonu, místo sepsání protokolu a uvedení pomocných materiálů a zdrojů, které se týkají pořízené fotodokumentace, videozáznamu. Všechny zúčastněné osoby protokol podepíší. Výsledek rekonstrukce se doporučuje popsat dvěma způsoby. První způsob obsahuje zhodnocení průběhu a výsledku rekonstrukce na základě zjištěných poznatků a informací, které jsou hodnověrné.⁸⁷

Uvedou se konkrétní poznatky, kvůli kterým bylo rozhodnuto, že se rekonstrukce provede. Porovnají se podmínky vytvořených podmínek pro rekonstrukci s podmínkami popsané dříve proběhnuté události. Zda byly nebo nebyly případně důležité podmínky, které se nepodařily z oprávněného důvodu vytvořit.

⁸⁶MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepracované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 371.

⁸⁷MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepracované a doplněné vydání.* Praha, 2004, s. 371-372.

Dále se popíše způsob, jakým byla rekonstrukce provedena. Důležitou součástí zhodnocení výsledku rekonstrukce jsou psychologické podmínky, které mohly nějakým způsobem ovlivnit jednání vypovídající osoby. Dále je důležité určení využitelnosti výsledků vůči vyšetřované události. V druhém způsobu se zhodnotí průběh a výsledek rekonstrukce a ověří se platnost a věrohodnost dříve získaných a zadokumentovaných důkazů. Pokud provedením rekonstrukce byly získány důkazy nové, posoudí se jejich věrohodnost tím, že se porovnají se všemi zjištěnými poznatky a důkazy. V případě, že budou zjištěny větší rozpory, zváží se možnost provedení jiných důkazních a procesních metod.⁸⁸

⁸⁸MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika 2.přepracované a doplněné vydání*. Praha, 2004, s. 372.

7 ZHODNOCENÍ A POROVNÁNÍ ZVLÁŠTNÍCH ZPŮSOBŮ DOKAZOVÁNÍ

Je zcela nezpochybnitelné a mnoha případech nevyhnutelné, že kriminalistická praxe vyžaduje kombinovat všechny uvedené metody, samozřejmě pokud je evidentní, že by jediná, byť sebelépe provedená, metoda třeba i mohla vést ke konečnému výsledku, ale méně efektivně, s větší časovou nebo materiální náročností atd. Žádná kombinace všech pěti metod není předem vyloučena a je nutné tyto kombinace posuzovat z následujících hledisek:

- časový sled v použití metod,
- doplnění jedné metody metodou následující, vzájemná obohacení,
- průnik metod nebo totožnost metod.

Časový sled použitých metod umožňuje jakoukoliv účelnou posloupnost použitých metod jen s výjimkou rekonstrukce, která by celkem logicky měla být finální metodou, verifikující všechny získané poznatky. Pokud by průběh rekonstrukce byl neúspěšný z důvodu neověření všech poznatků, může to znamenat, že průběh vyšetřování vrací na samý začátek a vyšetřovatelé se dopustili zásadních nedostatků a případných omylů, ať již byly způsobeny čímkoliv.

Doplnění jedné metody metodou následující opět nevylučuje jakoukoliv kombinaci metod v závislosti na časovém sledu a může přinést významná vzájemná obohacení, které je v rámci jedné metody nemožné. Je nutné také počítat se situací, kdy dvě použité metody přinášejí rozporuplné výsledky a teprve v kombinaci s některou další metodou se získá pravdivý výsledek.

Průnik metod nebo faktická nerozlučitelnost metod znamená, že jedna metoda za daných podmínek přinesla objektivní výsledek i z pohledu další nebo dalších metod, případně již příprava metody byla s tímto cílem prováděná. Stejně tak je mnohdy možné, že se záměr použít jednu metodu v průběhu jejího provádění změní samovolně na metodu jinou, a to může proběhnout spontánně, stejně tak to může být i připraveno a s určitým cílem zamýšleno.

7.1 Prověrka výpovědi na místě a rekognice

Lokalita místa činu působí na výpovědi nejrozličnějším způsobem, který ve většině případů může mít vliv na uvolnění podvědomých a podprahových informací, či vzpomínek, které by se v jiném prostředí neuvolnily, možná nezkombinovaly nebo nedoplnily. Nezanedbatelný je vliv psychického stavu vypovídajícího, který v reálných podmínkách hůře ovládá své emoce a city.

Výsledek rekognice na místě může ovlivnit mnoho faktorů, třeba i předem neodhadnutelných, tedy je naprosto nutné provádět kombinaci těchto metod v maximálně identických podmínkách, samozřejmě pokud je to možné. Například je nutné respektovat denní dobu, počasí, osvětlení atd.

Praktický příklad prověrky výpovědi na místě: Při vyšetřování vraždy se podezřelý ihned po zadržení doznal a vypověděl, kam odhodil vražednou zbraň. Prověrka byla provedena bezprostředně po jeho vyjádření za přítomnosti obhájce a zbraň byla nalezena. Byl tak získán významný důkaz, který již v dalším řízení nemohl být dost dobře zpochybněn.

7.2 Prověrka výpovědi na místě a kriminalistický experiment

Velmi dobré výsledky může přinést pokud vypovídající sám komentuje probíhající kriminalistický experiment, prakticky provádí výpověď v reálné konfrontaci s probíhajícím experimentem. V této situaci je velmi obtížné nevědomě a ještě obtížněji vědomě vypovídat nepravdivě pokud skutečnosti experimentu jsou zjevné, případně nezpochybnitelné. Pokud je vypovídající pasivní nebo nespolupracující, lze jeho reakci navodit otázkami vyplývajícími z jednotlivých kroků experimentu, který pokud je dobře připravený a vedený zcela jistě reakce vypovídajícího vyprovokuje.

Prověrka výpovědi na místě musí být provedena pouze na místě, kde došlo ke spáchání trestného činu. Kriminalistický experiment lze provést kdekoliv, pokud jsou vytvořeny podmínky, které co nejpřesněji odpovídají místu činu. Přítomnost prověřované osoby je u prověrky výpovědi na místě nezbytná. Podle určitých okolností případu, může prověřovanou osobu na místě provedení kriminalistického experimentu nahradit figurant.

Praktický příklad kriminalistického experimentu (vyšetřovacího pokusu): Řidič havarovaného vozidla uváděl, že byl na horizontu oslněn zapadajícím sluncem, ve skutečnosti byl oslněn protijedoucím vozidlem, protože slunce v době havárie již dávno zapadlo, čas západu slunce nebylo třeba prokazovat znalecky, postačoval vyšetřovací pokus.

7.3 Prověrka výpovědi na místě a konfrontace

Konfrontace svým způsobem znamená souběžnou výpověď dvou a více osob s možností reagovat interaktivně na jednotlivé skutečnosti výpovědích. To samozřejmě neznamená pouze konfrontaci osob vzájemně si odporujících, ale zrovna tak osob se vzájemně ve výpovědi podporujících. Některé naprosto zjevné a na místě nezpochybnitelné skutečnosti mají velmi silný vliv na pravdivost stejně tak i na náročnost vytvořit věrohodnou nepravdivou výpověď.

Opět je nezanedbatelný emoční vliv reálného prostředí a všech předem neodhadnutelných komponentů lokality, které může vypovídající intenzivně vnímat. Konfrontace se všechny osoby zúčastní společně v jednom okamžiku. Prověrka výpovědi na místě musí být realizována postupně a s každou osobou zvlášť.

Praktický příklad konfrontace: Svědek přistihl pachatele krádeže přímo při činu a pamatoval si přesný souběh událostí, jednání pachatele na místě, co poškodil a odcizil, kde a jak se pohybovat apod. Pomocí dialogu toto jednání svědek ožívuje v myšlenkách pachatele, sděluje mu fakta, podle kterých je pachateli kladeno určité množství otázek, na které musí reagovat a případně je nějakým způsobem vyvracet nebo vysvětlit. Podle reakce se zjišťuje věrohodnost dříve poskytnutých výpovědí popř. se vyjasňují nové okolnosti, které vedou k objasnění trestné činnosti.

7.4 Prověrka výpovědi na místě a rekonstrukce

Být přítomen rekonstrukci má extrémní emoční vliv. Prožití, případně znovuprožití velmi limituje možnosti nepravdivé výpovědi a to jak úmyslné tak i neúmyslné. Možnost komentovat průběh rekonstrukce, fakticky vypovídat souběžně s probíhající rekonstrukcí znamená v některých případech a jistou formu katarze a to může mít zásadní vliv na pravdivost výpovědi.

Vypovídající osoba může zásadně ovlivnit i průběh rekonstrukce a možnosti nepravdivých variant jsou silně limitovány proveditelností jednotlivých kroků. To

svým způsobem platí pro vypovídajícího, ale i pro vyšetřujícího, který může v detailech korigovat hypotézu, se kterou rekonstrukce započala.

Praktický příklad rekonstrukce: Pachatel připravoval vraždu pomocí elektrického proudu. Pomocí vodičů o délce několika desítek metrů vyvedl proud z transformátoru a přes vypínač je připojil na karoserii automobilu, do kterého měl nasednout poškozený. Čekal v úkrytu s tím, že vraždu dokoná zapnutím vypínače. Spletl se však ve výběru vozidla; poškozený nasedl do jiného vozidla a odjel. Nestandardní kabelové připojení objevili údržbáři, kteří shledali možné nebezpečí úrazu elektrickým proudem. Po ohledání místa činu byla za účasti specialistů a znalců provedena i rekonstrukce, při které se nepodařilo objasnit, jak to, že pachatel nebyl zabit elektrickým proudem vysokého napětí, když se pohyboval v místě a na rozvaděč připevňoval vodiče.

7.5 Rekognice a kriminalistický experiment

Rekognice ve své podstatě znamená poskytnou informace o osobě, předmětu, nemovitosti nebo obecně jakékoliv skutečnosti na základě vlastní znalosti a zkušenosti. To je samozřejmé při prostém poznání a identifikaci. To ve většině případů stačí pouhým pohledem.

Nicméně teprve kriminalistický experiment může navodit takové podmínky, aby rozpoznání bylo vůbec možné nebo uskutečnitelné. Opět hrají významnou roli všechny fyzické okolnosti, někdy předem neodhadnutelné, stejně tak emoční stav osoby, po které se rekognice žádá. V tomto případě je nutné brát v úvahu, že emoční vliv může být na pravdivost skutečností i negativní, případně může způsobit blokadu rekognicující osoby.

Praktický příklad rekognice: Na základě výpovědi poškozené ženy, která se stala obětí znásilnění, byli natypovány podezřelé osoby. Poškozená žena označila při prvním kole rekognice, že poznávaná osoba stála mezi ostatními s číslem tři, ve druhém kole rekognice s číslem pět. Byla využita její paměťová stopa a svoje tvrzení odůvodnila tím, že označený muž má černé vlasy, vysoké čelo, na levé tváři má bradavici a na levém předloktí má tetování s obrázkem lebky. A také že mluví slovensky. Pokud se údaje shodují s tím, co poškozená uvedla při výslechu předcházejícímu rekognici, může být zjištěn hodnověrný důkaz.

7.6 Rekognice a konfrontace

Prolnutí těchto metod je skutečně velmi vzácné. Nejistý výsledek může přinést konfrontace, prováděná současně dvěma osobami, zejména pokud chtějí nepravdivě vypovídat. Vzájemná interakce výpovědi slovní, ale i mimoverbální velmi silně komplikuje poskytnutí pravdivých informací.

Obě metody mají velmi silný emoční potenciál, který se v jejich kombinaci ještě podstatně zvýší. Z tohoto důvodu je nutné v této kombinaci přistupovat velmi obezřetně, protože může mít i silný potenciál na vypovídající působit negativně.

7.7 Rekognice a rekonstrukce

Platí velmi podobné souvislosti jako pro kombinaci kriminalistického experimentu a rekognice, tedy teprve rekonstrukce může vytvořit vhodné podmínky, aby rekognice byla možná a uskutečnitelná. Nejedná se jen o prostou rekognici osob nebo předmětů, ale například specifických pohybů při konkrétní činnosti, jiným způsobem nepředveditelných.

7.8 Konfrontace a rekonstrukce

Pokud přistoupíme k rekonstrukci s finální hypotézou, samozřejmě jakkoliv důkazně ověřenou, tak nikdy nelze předem vyloučit, že během její realizace a také při konfrontaci dvou a více osob může průběh úkonů přinést zásadní skutečnosti, někdy i naprostý obrat. Opět je nutné zvážit silný emoční potenciál prožití nebo znovuprožití většinou velmi nepříjemných událostí a právě to může mít zásadní vliv na uvolnění vědomých i podvědomých informací, které dialog konfrontovaných osob pod vlivem probíhajícího úkonu opětovně nutí k zamyšlení. Výsledky rekonstrukce jsou navíc ovlivněny způsobem provedených činností přímo na místě. Výsledky konfrontace závisí na dobrovolném poskytnutí potřebných informací formou výslechu na základě znovuoživených událostí během provedeného úkonu.

ZÁVĚR

V práci na téma zvláštní způsoby dokazování podle trestního řádu, jejichž obsahem jsou kriminalistický experiment, prověrka výpovědi na místě, rekognice, rekonstrukce a konfrontace, se autor zaměřil na teoretická východiska a praxeologické výstupy zájmově reflektující procesní upotřebitelnost zvláštních způsobů dokazování v aplikační praxi, zhodnocení jejich významu a přínosu pro trestní řízení. Součástí práce jsou komparativně osvětleny kriminalisticko-juristické odlišnosti.

Jelikož je používání výše uvedených důkazních prostředků v kriminalistické praxi a v rozhodovací činnosti soudů ustáleno a neobjevují se výraznější či zásadnější problémy v provádění těchto procesních úkonů, tak nevzniká potřeba přesnější a podrobnější úpravy zákona. Po shrnutí a zjištění výsledků během postupů při psaní bakalářské práce a čerpání informací z rozsáhlých zdrojů k této problematice, dosáhl autor názoru, že je a bude i nadále využití metod zvláštních způsobů dokazování přínosem pro policejní a kriminalistickou praxi.

Vysvětlené kriminalistické metody usnadňují postupy při vyšetřování, pomáhají zjišťovat nové důkazy a vyjasňují hypotézy ke konkrétnímu řešenému případu. Urychlují a usnadňují konečné rozhodnutí soudů a minimalizují možnosti justičních omylů. Také mimo jiné ověřují věrohodnost výpovědí, jak svědeckých, tak podezřelého nebo obviněného.

Každá metoda je specifická na přípravu a průběh. Záleží na složitosti prověřované události a na spolupráci zúčastněných osob. Podle analýzy zjištěných informací z čerpaných literárních zdrojů je autor toho názoru, že kriminalistický experiment a rekonstrukce jsou nejnáročnější především na materiální i celkovou přípravu. Ale jejich výsledky jsou nejvěrohodnější. Rekognice, *např. identifikace pachatele znásilnění podle tělesných a obličejových rysů*, konfrontace, *např. svědek přistihl pachatele při krádeži a objasňuje pomocí dialogu jeho jednání a pohyb na místě* a prověrka výpovědi na místě, *např. pachatel se dozná, že po činu zahodil zbraň nebo jiný předmět na konkrétním místě, kde bude předmět při prověrce nalezen*, nejsou tak náročné na přípravu. Vyžadují ale ze strany vedoucího úkonu větší trpělivost, maximální pozornost, aktivitu a dokonalý přehled při realizaci z důvodu vyšší účasti osob s určitým procesním postavením. Odpovědnost za procesní náležitosti provedeného vyšetřovacího úkonu nese policejní orgán jako

orgán činný v trestním řízení. Teoretické postupy metod jsou z právního hlediska dobře a důkladně popsány a proveditelné podle §104a až §104e trestního řádu. Dodržováním uvedených postupů v praxi by neměly vznikat žádné závažnější nejasnosti a komplikace během realizace vyšetřovacích úkonů.

Cílem práce bylo vysvětlit a komparovat jednotlivé zvláštní způsoby dokazování v trestním řízení a zhodnotit jejich samostatné uplatnění a důležitost v policejní a kriminalistické praxi, jejich přínos a význam v trestním řízení, kde plní úlohu důkazního prostředku. Autor získal zpracováním uvedeného tématu teoretické zkušenosti s kriminalistickými metodami, které může v budoucnu využít pro svojí praxi u Policie České republiky.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J. A KOLEKTIV, *Trestní právo procesní*. Praha: ASPI, 2008. 824 s. ISBN 978-80-7357-348-5.
2. JELÍNEK, J. A KOLEKTIV, *Trestní právo procesní 3. vydání*. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-44-1.
3. MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK J., *Kriminalistika 2.přepracované a doplněné vydání*. Praha: C.H.Beck, 2004. 606 s. ISBN 80-7179-878-9.
4. MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. A KOLEKTIV, *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. Praha: C.H.Beck, 2003. 1079 s. ISBN 80-7179-678-6.
5. PORADA, V. A KOLEKTIV, *Kriminalistika*. Brno: CERM, 2001. 746 s. ISBN 80-7204-194-0.
6. PORADA, V. A KOLEKTIV, *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2007. 309 s. ISBN 978-80-7380-038-3.
7. PROTIVÍNSKÝ, M., KLVANA, K., *Základy kriminalistiky*. Praha: ARMEX PUBLISHING s.r.o., 2007. 158 s. ISBN 978-80-86795-50-8.
8. STRAUS, J. A KOLEKTIV, *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2006. 175 s. ISBN 80-86898-95-4.
9. SVOBODA, K., *Dokazování*. Praha: ASPI, a.s., 2009. 392 s. ISBN 978-80-7357-414-7.
10. ŠÁMAL, P. A KOLEKTIV, *Trestní řád. Komentář. I.+II., 6.vydání*. Praha: C. H. Beck, 2008. 3014 s. ISBN 978-80-7400-043-0.

Zákony

1. ČESKO. Zákon č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, (Trestní řád). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66, s. 63-70.

Elektronické zdroje

1. FENYK, J., HLAVÁČEK, J., KROULÍK, P. *Krimi servis Hlaváček, služby v oblasti kriminalistiky* [online]. 2008 [cit.2016-02-18]. Dostupné z <<http://www.krimi-servis.cz/?p=103>>.
2. FENYK, J., HLAVÁČEK, J., KROULÍK, P. *Krimi servis Hlaváček, služby v oblasti kriminalistiky* [online]. 2008 [cit.2016-02-16]. Dostupné z <<http://www.krimi-servis.cz/?p=104>>.
3. FENYK, J., HLAVÁČEK, J., KROULÍK, P. *Krimi servis Hlaváček, služby v oblasti kriminalistiky* [online]. 2008 [cit.2016-02-02]. Dostupné z <<http://www.krimi-servis.cz/?p=105>>.
4. FENYK, J., HLAVÁČEK, J., KROULÍK, P. *Krimi servis Hlaváček, služby v oblasti kriminalistiky* [online]. 2008 [cit.2016-02-13]. Dostupné z <<http://www.krimi-servis.cz/?p=106>>.
5. FENYK, J., HLAVÁČEK, J., KROULÍK, P. *Krimi servis Hlaváček, služby v oblasti kriminalistiky* [online]. 2008 [cit.2016-02-05]. Dostupné z <<http://www.krimi-servis.cz/?p=107>>.

PŘÍLOHY

- **Příloha I.:** Vzor protokolu o prověře na místě
- **Příloha II.:** Vzor protokolu o vyšetřovacím pokusu

Příloha I.: Vzor protokolu o prověrce na místě

PROTOKOL O PROVĚRCE NA MÍSTĚ ve smyslu ustanovení § 104e) tr. řádu

I.

V trestní věci:

- 1) Prověrku na místě provedli:
- 2) Místo prověrky na místě:
- 3) Důvody a účel prověrky na místě:
- 4) Figuranti:
- 5) Použité pomůcky:
- 6) Prověřce na místě přítomni:
- 7) Neúčastněná osoba:
- 8) Dokumentace prověrky na místě:
- 9) Podmínky prověrky na místě: (*povětrnostní podmínky, viditelnost, teplota*)
- 10) Prověrka na místě započata dne v hodin

II.

Průběh prověrky na místě

(Vyjádření osoby podstupující prověrku na místě, vyjádření přizvaných osob k původnosti situace, která byla na místě úkonu vytvořena a k použitým nástrojům, podrobný časově uspořádaný popis dílčích úkonů)

III.

Závěr

(vyjádření přizvaných osob k průběhu úkonu a jeho výsledkům, zda byla pořízena dokumentace úkonu a jaká, jiné důležité okolnosti, výsledky prověrky na místě s ohledem na to, co bylo zjištěno)

Prověrka na místě byla ukončena dne v hodin.

(Protokol o prověrce na místě byl předložen všem účastníkům k přečtení s poučením o možnosti jeho oprav nebo doplnění. Po přečtení-doplnění všichni přítomní prohlašují, že protokol odpovídá stavu, průběhu a v něm uvedeným zjištěním, a proto nežadají změn, oprav ani doplnění).

Prověrku na místě provedl:

(dále jména a podpisy neúčastněné osoby, osoby podstupující prověrku na místě a osoby přítomné úkonu)

Příloha II.: Vzor protokolu o vyšetřovacím pokusu

PROTOKOL O VYŠETŘOVACÍM POKUSU ve smyslu ustanovení § 104c) tr. řádu

I.

V trestní věci:

bylo podle § 104c odst. 1 tr. řádu přikročeno k vyšetřovacímu pokusu.

- 1) Vyšetřovací pokus provedli:
- 2) Místo vyšetřovacího pokusu:
- 3) Důvody a účel vyšetřovacího pokusu:
- 4) Figuranti:
- 5) Použité pomůcky: *(zásadně má být použito nástrojů původních, jimiž nebo na nichž byl trestný čin spáchán apod., pouze tam, kde to není možné použijí se nástroje druhově shodné nebo alespoň podobné, tyto skutečnosti je třeba v protokolu poznamenat)*
- 6) Vyšetřovacímu pokusu přítomni:
- 7) Nezúčastněná osoba:
- 8) Dokumentace vyšetřovacího pokusu:
- 9) Podmínky vyšetřovacího pokusu: *(povětrnostní podmínky, viditelnost, teplota)*
- 10) Vyšetřovací pokus započat: dne v hodin

II.

Průběh vyšetřovacího pokusu

(vyjádření přizvaných osob k původnosti situace, která byla na místě úkonu vytvořena a k použitým nástrojům;- podrobný časově uspořádaný popis dílčích úkonů)

III.

Závěr

(vyjádření přizvaných osob k průběhu úkonu a jeho výsledkům; zda byla pořizena dokumentace úkonu a jaká; jiné důležité okolnosti; výsledky vyšetřovacího pokusu s ohledem na to, co bylo zjištěno)

Vyšetřovací pokus byl ukončen dne v hodin.

Protokol o vyšetřovacím pokusu byl předložen všem účastníkům k přečtení s poučením o možnosti jeho oprav nebo doplnění. Po přečtení-doplnění všichni přítomní prohlašují, že protokol odpovídá stavu, průběhu a v něm uvedeným zjištěním, a proto nežadají změn, oprav ani doplnění.

Vyšetřovací pokus provedl:

(dále jména a podpisy nezúčastněné osoby, osoby podstupující prověrku na místě a osoby přítomné úkonu)